

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU**

Evidenčné číslo: 2118042

**DÔLEŽITÉ ASPEKTY ANALÝZY BONITY KLIENTA
PRI ŽIADOSTI O ÚVER**

2010

Bc. Zuzana Kurucová

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

**DÔLEŽITÉ ASPEKTY ANALÝZY BONITY KLIENTA PRI
ŽIADOSTI O ÚVER**

Diplomová práca

Študijný program:	Ekonomika podniku
Študijný odbor:	3.3.16. Ekonomika a manažment podniku
Školiace pracovisko:	Katedra financií
Školiteľ:	Ing. Marián Tóth, PhD.

Nitra 2010

Bc. Zuzana Kurucová

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Zuzana Kurucová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Dôležité aspekty analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 14. apríla 2010

Zuzana Kurucová

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pánovi Ing. Mariánovi Tóthovi, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

Abstrakt

Banky zohrávajú dôležitú, aktívnu úlohu v ekonomickom rozvoji krajiny. Ak je bankový systém v krajine efektívny, výkonný a disciplinovaný prináša rýchly rast v rôznych odvetviach hospodárstva. Banky sa rýchlo menia prostredníctvom globálneho bankovníctva, snažia sa pochopiť potreby zákazníkov a prispôbovať produkty týmto potrebám. Dnešné moderné banky sú veľmi užitočné pre využitie zdrojov krajiny, mobilizujú úspory ľudí pre investičné účely. V súčasnosti banky na Slovensku poskytujú rôzne bankové úvery svojim klientom. Na druhej strane, sú v ohrození pri poskytovaní úverov, a preto celý úverový proces je rozdelený do etáp, kde banky analyzujú svojich klientov. Vykonávajú analýzu prostredníctvom vnútorného systému, kde potrebujú finančné a nefinančné údaje o dlžníkovi.

Predmetom tejto práce je definovať najdôležitejšie aspekty pri analýze spôsobilosti klientov pri žiadosti o úver. Diplomová práca je založená na fiktívnom úverovom procese, kde som si vybrala pekársky podnik Topec, ktorý žiadal o úver v Tatra banke na zakúpenie strojov do výroby. Tatra banka je v súčasnosti tretia najväčšia banka na Slovensku. Má ambíciu patriť k hlavným predstaviteľom slovenskej bankovej činnosti. Úverový proces v Tatra banke je rozdelený do logických etáp, ktorý začína návštevou klienta v banke až po poslednú etapu, a tou je splatenie úveru a ukončenie úverového vzťahu. Dôležitou časťou úverového procesu pre banku je úverová analýza klienta, ktorá je rozdelená na finančnú a nefinančnú analýzu, ktorá poskytuje banke informácie o hospodárskej situácii klienta a jeho schopnosti splácať poskytnutý úver. Výsledkom oboch analýz je rating klienta, na základe ktorého sa banka rozhodne o poskytnutí úveru a výške úrokovej sadzby.

Kľúčové slová: banka, klient, úver, analýza klienta, finančná analýza, nefinančná analýza, dlžník, veriteľ, rating, ratingový systém

Abstract

Banks play an important and active role in the economic development of a country. If the banking system in a country is effective, efficient and disciplined it brings about a rapid growth in the various sectors of the economy. The banks are fast changing into global banking, understanding the global customer, using latest information technology. Today modern banks are very useful for the utilization of the resources of the country. The banks are mobilizing the savings of the people for the investment purposes. At the present time, the banks in Slovakia provide various bank loans to their clients. On the other way, banks are at risk in providing credit therefore all loan process is divided into stages, where banks analyze borrowers. The banks perform analyses of clients through internal system where they need financial and non financial data about borrower. This work is to define the most important aspects in the analysis of clients eligibility for the loan application. The thesis is based on the fictitious loan process, where I chose Topec bakery business, which applied for credit in the Tatra Bank to purchase the machines in production. Tatra Bank is now the third largest bank in Slovakia. They may ambition to be one of the main representatives of Slovakian banking operations. Loan process in Tatra Bank is divided into logical stages, which starts visiting a client in the bank until the final stage, namely the repayment and termination of the credit relationship. An important part of the process for a bank loan is a credit analysis of the client, which is divided into financial and non-financial analysis, which provides the Bank with information about the economic situation of the client and his ability to repay the loan granted. The result of analysis of both the rating of the customer, where the Bank decided to grant the loan amount and interest rate.

Key words: bank, client, loan, client analysis, financial analysis, non-financial analysis, borrower, creditor, rating, rating system

Obsah

Obsah	6
Zoznam ilustrácií	8
Úvod	9
1 Prehľad riešenej problematiky	11
1.1 Finančný trh	11
1.2 Banková sústava	12
1.3 Financovanie potrieb podniku cudzími zdrojmi	14
1.4 Riziko bánk a úroková sadzba	18
1.5 Úverový proces a jeho etapy	21
1.6 Aktuálna situácia bánk na trhu úverov	24
2 Cieľ práce	30
3 Metodika práce	31
4 Dôležité aspekty analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver	38
4.1 Postavenie malých a stredných podnikov na Slovensku	38
4.2 Charakteristika podniku Topoľčianske pekárne a cukrárne a.s. „Topec“	39
4.3 Charakteristika Tatra banky, a.s.	41
4.3.1 Úverové produkty v Tatra banke a.s., pre podnikateľské subjekty	42
4.4 Úverový proces v Tatra banke, a. s.	45
4.4.1 Žiadosť o poskytnutie úveru	45
4.4.2 Úverová analýza klienta	49
4.4.2.1 Finančná analýza klienta	50
4.4.2.2 Nefinančná analýza	60
4.4.2.3 Výsledný rating klienta	63
4.4.3 Uzatvorenie úverovej zmluvy a čerpanie úveru	64
4.4.4 Monitorovanie a splácanie úveru	67
4.4.4.1 Postupy banky pri neplnení úverových podmienok	68
4.4.5 Splatenie úveru a ukončenie úverového vzťahu	68
5 Diskusia	69
Záver	75
Použitá literatúra	77
Prílohy	81

Použité označenia

a.s.	-	Akciová spoločnosť
c.p.	-	Cenný papier
ČSOB	-	Česko slovenská obchodná banka
EAT	-	Zisk po zdanení
EBIT	-	Zisk pred úrokmi a zdanením
EBITDA	-	Zisk pred úrokmi, zdanením a odpismi
HACCP	-	Analýza nebezpečenstiev a kritických kontrolných bodov
KCK	-	Krátkodobý cudzí kapitál
MSP	-	Malé a stredné podniky
NARMSP	-	Národná agentúra pre rozvoj malých a stredných podnikov
NBS	-	Národná banka Slovenska
OM	-	Obežný majetok
p.a.	-	ročná úroková sadzba
ROA	-	Rentabilita aktív
ROE	-	Rentabilita vlastného imania
ROI	-	Rentabilita celkového kapitálu
ROS	-	Rentabilita tržieb
RZB	-	Raiffeisen International bank
Sk	-	Slovenská koruna
SR	-	Slovenská republika
SZRB	-	Slovenská záručná a rozvojová banka
VH	-	Výsledok hospodárenia
VI	-	Vlastné imanie
VÚB	-	Všeobecná úverová banka
Z. z.	-	Zbierka zákonov

Zoznam ilustrácií a tabuliek

Obr. 1	Dimenzie vzájomného vzťahu banka – podnikateľ
Obr. 2	Banková sústava SR
Obr. 3	Druhy rizík z hľadiska oblasti ich riadenia
Obr. 4	Úvery a iné pohľadávky bánk
Obr. 5	Podiely zlyhaných úverov za sektor podnikov
Obr. 6	Polročné čisté zisky troch najväčších slovenských bánk v mil. eur
Obr. 7	Akcionári spoločnosti Tatra banky
Obr. 8	Schválené úvery v Tatra banke podľa sektorov za rok 2009
Obr. 9	Automatizovaný proces ratingu
Obr. 10	Zmeny v podmienkach poskytovania úverov podnikom v prvom polroku 2009 v %
Obr. 11	Zhrnutie úverového procesu v Tatra banke
Tab. 1	Podiel zlyhaných úverov za jednotlivé banky v %
Tab. 2	Kategorizácia podnikov
Tab. 3	Majetková štruktúra Topec, a.s. v tis. Sk
Tab. 4	Kapitálová štruktúra Topec, a.s. v tis. Sk
Tab. 5	Pracovný kapitál pekárskeho podniku Topec, a.s. v tis. Sk
Tab. 6	Výsledok hospodárenia pekárskeho podniku Topec, a.s. v tis. Sk
Tab. 7	EBITDA pekárskeho podniku Topec, a.s. v tis. Sk
Tab. 8	Netto cash flow v tis. Sk
Tab. 9	Pridaná hodnota a osobné náklady pekárskeho podniku Topec v tis. Sk
Tab. 10	Ukazovatele rentability
Tab. 11	Ukazovatele aktivity
Tab. 12	Ukazovatele likvidity
Tab. 13	Ukazovatele zadĺženosti

Úvod

Bankovníctvo, ktorého súčasťou sú všetky bankové inštitúcie, patrí k významnejším odvetviám národného hospodárstva. Banka umožňuje svojim klientom riešiť situáciu prechodného nedostatku finančných prostriedkov, zhodnocovanie voľných financií, efektívne a rýchle uskutočnenie platobného styku medzi domácimi a zahraničnými subjektmi a veľa ďalších možností. Inými slovami povedané banka je inštitúcia, ktorá sa špecializuje na „obchod peňazí“, ktorej úlohou je zhromažďovanie financií a poskytovanie úverov prípadne ďalších bankových operácií.

Za formovanie moderného bankového systému môžeme považovať obdobie platnosti bankových zákonov a to „zákon o bankách“ a zákon o centrálnej banke (začiatok roku 1992). Od tohto obdobia museli banky prejsť výraznými zmenami, inováciou a prispôbením sa požiadavkám zákazníkov.

Na Slovensku máme dvojstupňovú bankovú sústavu. Prvý stupeň predstavuje centrálna banka a druhý sieť obchodných bánk. Dvojstupňová banková sústava je štandardnou formou usporiadania moderného bankovníctva. Je charakteristická pre väčšinu krajín sveta. Jednotlivé stupne sú oddelené to znamená, že centrálna a komerčná banka vykonávajú osobitné úlohy. Úlohou centrálnej banky je zabezpečiť cenovú stabilitu, stabilitu meny, inflačné cielenie a pod. Na rozdiel od komerčných bánk, centrálna banka nie je orientovaná na dosahovanie zisku, čo dokumentuje aj skutočnosť, že prebytok svojho hospodárenia odvádza do štátneho rozpočtu. Na druhej strane komerčné banky sú špecifickým subjektom, ktorých úlohou je dosahovanie zisku pri zachovaní primeraného rizika, ktoré zabezpečujú prostredníctvom prijímania vkladov, poskytovania úverov, finančného sprostredkovania a pod. Najväčšiu časť aktívnych operácií bánk predstavuje poskytovanie úverov. Pre banku sú rozhodujúcim klientom „*podnikateľské subjekty*“, ktoré využívajú získané úvery na financovanie svojej podnikateľskej činnosti. Banky väčšinou využívajú pri svojej činnosti segmentáciu podnikateľských subjektov, kde rozdeľujú podnikateľov do jednotlivých segmentov a podľa toho sú im čo najlepšie určené úverové produkty.

V diplomovej práci sme sa zamerali na popisanie prístupu banky k podnikateľovi pri získaní úveru. Je zrejmé, že banka sa poskytnutím úveru vystavuje značnému riziku nesplatenia svojich pohľadávok, a preto nástrojom na zníženie tohto rizika banky využívajú „analýzu bonity klienta pri žiadosti o úver“. Preto cieľom diplomovej práce bude vyzdvihnúť najdôležitejšie aspekty klienta pri žiadosti o úver. Diplomová práca bude

popísaná formou úverového procesu, v ktorom bude vystupovať pekársky podnik Topec a Tatra banka, a.s.

Na to, aby podnikateľský subjekt získal úver na financovanie svojich potrieb je nevyhnutné zo strany banky vykonanie dôslednej analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver. Nezastupiteľné miesto v tomto prípade zohráva finančná analýza klienta v procese schvaľovania úveru, ako aj v procese monitorovania kvality úverových obchodov. Primárnou úlohou komplexnej analýzy je identifikácia a kvantifikácia možných rizík, ktoré môžu ovplyvniť návratnosť úveru. Na hodnotenie bonity klienta banky využívajú interné ratingy. Rating slúži banke, aby mohla objektivizovať svoje riziká.

Podnikateľ sa dostáva ďalej do styku s obchodnými bankami, prostredníctvom vedenia účtov, realizovaním platobného styku a jeho zúčtovaním, devízovou činnosťou, činnosti spojené s cennými papiermi, atď. Preto je nevyhnutné, aby podnikateľ poznal celú škálu možností využitia bankových služieb a zvolil si tie, ktoré sú pre neho z hľadiska tvorby zisku a eliminácie rizika najvýhodnejšie. Pre podnikateľa je veľmi dôležité zvoliť si svoju banku a pestovať s ňou dobré vzťahy. Serióznosť voči banke sa vyplatí. Kvalitu vzťahu podnikateľ a banka nemôžeme v žiadnom prípade podceňovať.

1 Prehľad riešenej problematiky

Prehľad riešenej problematiky je zameraný na oboznámenie sa o existencii finančného trhu. Ďalšia pozornosť je venovaná bankovej sústave a bankovým operáciám, v rámci ktorých je bližšie rozobraná problematika úrokov a rizika v bankovníctve, úverový proces klienta pri žiadosti o úver a jeho etapy. Záver prehľadu je zameraný na popis aktuálnej situácii bánk na trhu úverov na Slovensku.

1.1 Finančný trh

KRÁĽOVIČ, J., VLACHYNSKÝ, K. (2006) pojem finančný trh opisujú ako systém vzťahov, inštitúcií a nástrojov umožňujúcich sústredovať, rozmiestňovať a znovurozdeľovať dočasne voľné finančné prostriedky medzi ekonomické subjekty na základe vzťahu ponuky a dopytu. Ďalej uvádzajú, že vo všeobecnosti existujú tri základné podmienky existencie a fungovania finančného trhu. Sú to :

- motívy individuálneho sporenia a jeho stimulácia,
- možnosť investovať dočasne získané peňažné zdroje,
- zodpovedajúce inštitúcie, ktoré podporujú investovanie.

Finančný trh umožňuje efektívny transfer zdrojov od finančne prebytkových subjektov k finančne nedostatkovým subjektom. Inými slovami finančný trh plní hlavne tieto funkcie:

- sústredovanie dočasne voľných zdrojov peňažných prostriedkov,
- rozmiestňovanie (alokácia) voľných zdrojov tam, kde je ich využitie najefektívnejšie, t.j. pružné prelievanie kapitálu z odvetvia do odvetvia
- znovurozdeľovanie voľných zdrojov, t.j. premena úspor na investície.

V súčasnosti existujú nasledovné typy finančného trhu: peňažný trh, kapitálový trh, devízový trh, trh drahých kovov, poisťný trh, derivátový trh.

HRVOLOVÁ, B. (2006) chápe finančný trh ako jadro finančného systému:

- umožňujú tok úspor predovšetkým z domácností k tým jednotlivcom a inštitúciám, ktoré potrebujú viac finančných úspor, než im poskytujú vlastné príjmy
- určujú objem disponibilného úveru
- podnecujú sporivosť

- tvoria úrokové sadzby a ceny cenných papierov
- uskutočňujú premenu bežného príjmu na príjmy v budúcnosti
- miestom, na ktorom sa stretáva ponuka voľných finančných prostriedkov v podobe úspor rôznych ekonomických subjektov a dopyt rôznych subjektov po týchto prostriedkoch, ktoré sa využívajú ako investície.

BEŇOVÁ, E. (2007) spomína, že na finančnom trhu pôsobia rôzne špecializované inštitúcie:

- depozitné inštitúcie, ako sú komerčné banky, sporiteľne, úverové družstvá, rôzne úverové združenia a pod.
- rôzne finančné spoločnosti, vládne úverové agentúry,
- zmluvné inštitúcie, ako sú poisťovne, penzijné fondy,
- investičné spoločnosti, investičné trusty s nehnuteľnosťami.

Najväčšími subjektmi – sprostredkovateľmi na finančných trhoch zostávajú naďalej najmä *komerčné banky*.

1.2 Banková sústava

Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene v znení neskorších predpisov definuje banku ako právnickú osobu so sídlom na území Slovenskej republiky založená ako akciová spoločnosť, ktorá:

- a) prijíma vklady a
- b) poskytuje úvery

a ktorá má na výkon činností podľa písmen a) a b) udelené bankové povolenie. Iná právna forma banky sa zakazuje.

Banka môže okrem uvedených činností vykonávať aj iné činnosti, ak ich má uvedené v bankovom povolení.

BELICA, M. (2004) definuje bankovú sústavu ako otvorený systém, v ktorom jednotlivé banky či na ich princípe fungujúce finančné inštitúcie (napr. sporiteľne) tvoria prvky tohto systému a legislatívou upravené vzťahy sú vlastne väzbami medzi prvkami tohto systému.

PETRJANOŠOVÁ, B. (2001) uvádza, že, prvý stupeň bankovej sústavy tvorí *emisná banka*. Je bankou bánk a bankou štátu. Emisná banka tvorí vrchol pyramídy bankovej sústavy. Je makroekonomickým peňažným centrom, jej hlavnou úlohou je starať sa o kvalitu meny. Emisná banka uskutočňuje úlohy:

- určuje menovú politiku,
- vydáva bankovky a mince,
- riadi peňažný obeh
- koordinuje platobný styk a zúčtovanie bánk
- vykonáva dohľad nad bankami

Druhý stupeň bankovej sústavy tvoria všetky *ostatné banky*. Banky druhého stupňa bankovej sústavy tvoria základňu, spodnú časť bankovej pyramídy. Činnosť týchto bánk má prevažne mikroekonomický, obchodno-podnikateľský charakter.

Obr. 1 Dimenzie vzájomného vzťahu banka – podnikateľ

Zdroj: Petrjánošová, B.: Podnikanie a banky

BELÁS, J. a i. (2007) uvádza, že význam dvojstupňového bankového systému je potrebné skúmať v týchto súvislostiach:

- systém zabezpečuje vnútornú a vonkajšiu stabilitu meny
- systém zabezpečuje stabilitu komerčných bánk
- systém stimuluje rozvoj finančného trhu
- systém podporuje efektívne využitie peňažných prostriedkov

Podľa **POLOUČKA, S. (2006)** základná klasifikácia finančných inštitúcií je klasifikácia na *depozitné* a *nedepozitné*. K depozitným finančným inštitúciám radí komerčné banky, sporiteľne, úverové družstvá. K nedepozitným finančným inštitúciám

patria poisťovne, obchodníci s cennými papiermi, investičné spoločnosti a fondy, leasing a faktoringové spoločnosti.

PETRJANOŠOVÁ, B. (2001) člení banky z hľadiska ich druhu na:

- *Sporiteľne* – angažujú sa predovšetkým v sektore obyvateľstva
- *Poľnohospodárske banky* – prevádzajú bankové operácie hlavne pre poľnohospodárov
- *Rozvojové banky* – špecializujú sa na rozvojové inštitúcie
- *Investičné banky* – operujú hlavne s cennými papiermi
- *Hypotekárne banky* – poskytujú predovšetkým hypotekárne úvery
- *Konzorcionálne banky* – spojenie viacerých bánk na poskytovanie rozsiahlych a dlhodobých úverov.

SERENČEŠ, P. (2008) člení činnosti bánk na tri základné skupiny:

- *pasívne operácie* – slúžia na akumuláciu dostatočného množstva zdrojov, ktoré banky následne využívajú na svoje aktívne obchodné operácie.
- *aktívne operácie* – prostredníctvom nich banka alokuje získané zdroje najčastejšie vo forme úverov za účelom dosiahnutia zisku.
- *mimobilančné operácie* – patria sem činnosti, ktoré sa nepremietajú do súvahy banky (záväzky, záruky, swapové a zabezpečovacie operácie)

HORVÁTHOVÁ, E. (2007) pod bankovým systémom rozumie súhrn bánk pôsobiacich v určitom teritóriu, spravidla v určitom štáte, ich vzájomné väzby a väzby k okoliu. Funkcie a spôsob fungovania bankového systému sú determinované existujúcim ekonomickým systémom v štáte, jeho podstatou a rozvinutosťou. Medzi ďalšie faktory ovplyvňujúce usporiadanie a fungovanie bankového systému môžeme zaradiť rozvinutosť finančného trhu, cenovú stabilitu, zmeniteľnosť meny, pôsobenie v nadnárodných štruktúrach, regulácia bánk.

1.3 Financovanie potrieb podniku cudzími zdrojmi

KOŠČO, T. (2006) uvádza, že problematika financovania potrieb podniku cudzími zdrojmi má v podnikoch trhovo riadenej ekonomiky mimoriadny význam. Podnikateľ je trvalo konfrontovaný s ekonomickým prostredím, ktoré ho nabáda k aktivite prejavujúcej sa v neustálom hľadaní nových možností financovania, tak svojich krátkodobých, ako aj dlhodobých potrieb.

Cudzie zdroje financovania môžeme rozdeliť na niekoľko skupín:

1. *Bankové úvery*
2. *Obchodné úvery*
3. *Emitované dlhopisy*

Úver plní nasledovné funkcie:

- *Rozdeľovacia funkcia* – úver slúži ako nástroj sústredovania a využívania dočasne voľných peňažných prostriedkov v reprodukčnom procese. Prostredníctvom úverov sa prerozdeľujú dočasne voľné finančné prostriedky od tých, u ktorých vznikli tým, čo ich potrebujú.
- *Kontrolná funkcia* – sústredovanie a rozdeľovanie dočasne voľných peňažných prostriedkov je spojené s kontrolou všetkých procesov, z ktorých toto dočasné uvoľnenie vyplýva a kontrolou tých procesov, ktoré vyvolávajú prechodnú potrebu peňažných prostriedkov a ich využívanie.
- *Peňažná funkcia* – vyjadruje skutočnosť, že prostredníctvom bankových úverov sa do obehu dostáva rozhodujúca masa peňazí

KRAEVIČ, J. - VLACHYNSKÝ, K. (2006) uvádzajú, že poskytnutie určitej hodnoty (finančných prostriedkov) pod podmienkou jej vrátenia, za vopred dohodnutých podmienok, po určitej časovej lehote, je *úver*. Úver, aby mohol plniť svoje funkcie, vyžaduje splnenie určitých predpokladov a to subjektívnych a objektívnych.

- *Subjektívne predpoklady úveru* – sa viažu k zúčastneným osobám, t.j. k veriteľovi a dlžníkovi. Veriteľ musí mať dôveru, že sa mu požičaná hodnota skutočne vráti. Táto dôvera spočíva v úverovej spôsobilosti dlžníka. Veriteľ musí byť presvedčený, že dlžník po uplynutí doby úveru bude mať vôľu plniť svoj záväzok voči veriteľovi, resp. bude schopný plniť svoj záväzok. Úsudok o možnosti plnenia získa veriteľ posúdením celkovej úverovej spôsobilosti budúceho dlžníka.
- *Objektívne predpoklady úveru* – spočívajú vo vytvorení právneho prostredia charakterizovaného právnou istotou v návratnosť poskytnutých prostriedkov. Právna istota zabezpečuje, že dlžník je povinný plniť resp. bude donútený splniť svoj záväzok voči veriteľovi.

KOŠČO, T. a i. (2006) pod formou úveru autori uvádzajú súhrn znakov, ktoré charakterizujú jeho vonkajšiu existenciu. Členenie úverových foriem sa môže uskutočňovať z viacerých hľadísk, a to najmä podľa:

- *subjektu*, ktorý úver poskytuje (štát, banky, iné podniky a organizácie, obyvateľstvo)
- *objektu*, ktorý sa úveruje (budovy, stavby, stroje, zásoby, pohľadávky a i.)
- *formy poskytnutia a techniky úverovania* (v tovare, v peniazoch, úver poskytovaný na jednoduchom alebo kontokorentnom účte a i.)
- *doby*, na ktorú sa úver poskytuje (dlhodobé strednodobé a krátkodobé úvery)
- *spôsobu ručenia* (zaručené konkrétnymi aktívami, pohľadávkami alebo inými spôsobmi, nezaručené)
- *spôsobu splácania* (jednorazové, postupné, umorovanie dlhu)
- *teritoriálnej pôsobnosti* (vnútroštátne a medzištátne úvery)

BIELIK, P. (2008) konštatuje, že dlhodobý kapitál nie je zadarmo a nákladom na tento kapitál je úrok a ostatné výdaje s tým spojené (poplatky, provízie). Uvádza, že dôvodom prečo nepoužiť dlhodobý kapitál vo väčšom meradle je nasledovný:

- *zvyšuje zadlženosť podniku*, a tým znižuje jeho finančnú stabilitu, pri veľkom rozsahu dlhov je nebezpečie bankrotu
- *každý ďalší dlh je drahší a je ho obtiažnejšie získať*
- *obmedzuje rozhodovanie manažmentu* jednanie musí byť prispôsobené veriteľom.

Ďalej autor uvádza, že pri optimalizácii miery zadlženosti sa vychádza z toho, že:

- *cudzí kapitál je lacnejší ako vlastný* – vplyv nižšej úrokovej miery oproti miere dividend a daňový efekt
- *s rastom zadlženosti rastie aj úroková miera* lebo rastie aj riziko pre banku a to vyžaduje väčšiu výnosnosť
- *s rastom zadlženosti rastú aj požiadavky akcionárov na rast dividend*
- *nahrádzovanie vlastného kapitálu cudzím prináša zníženie nákladov na cudzí kapitál*, ale len do určitej miery, potom začnú náklady na kapitál rásť.

GURČÍK, E (2004) tvrdí, že podnik pri získavaní cudzieho kapitálu by mal brať ohľad na výšku svojej zadlženosti, ktorú sleduje prostredníctvom ukazovateľa *celková zadlženosť podniku*. Odporúčaná hodnota tohto kapitálu by nemala prekročiť hodnotu 0,50. V rozvinutých trhových ekonomikách sa za krajinú hodnotu považuje 70 %. Preto pri

získaní úveru si treba uvedomiť, že čím vyššia zadlženosť, tým vyššia závislosť podniku (rizikovosť kapitálu).

BELICA, M. (2002) tvrdí, že v stabilnej ekonomike s dlhodobo udržateľným rozvojom platí, že sofistikovane použité cudzie zdroje vzhľadom na relatívne nízke úrokové miery sú pre podnik s vyváženou zdrojovou štruktúrou a dobrým úverovým ratingom lacnejšie ako zdroje vlastné. Autor rozdeľuje cudzie zdroje z časového hľadiska na :

- krátkodobé (do hranice 1 roka)
- strednodobé (od 1 do 3-5 rokov)
- dlhodobé (nad 5 rokov)

Dlhodobé cudzie zdroje predstavujú významnú skupinu zdrojov určených na krytie a obstaranie aktívnych i pasívnych zložiek hmotného a nehmotného dlhodobého majetku.

Krátkodobé cudzie zdroje reprezentujú pestrú paletu možností krátkodobého krytia finančných potrieb podnikov cudzími zdrojmi, ktoré sa predovšetkým v dôsledku zvyšovania konkurenčného prostredia v komerčnom bankovom systéme neustále vyvíjajú.

Podľa **PETRJANOŠOVEJ, B. (2001)** uvádza typy úverov, ktoré banky poskytujú podnikateľskému sektoru z hľadiska času:

- *Krátkodobé:*
  - ✓ Kontokorentný úver
  - ✓ Zmenkový úver
  - ✓ Lombardný úver
  - ✓ Účelové úvery
- *Strednodobé a dlhodobé úvery*
  - ✓ Emisná pôžička
  - ✓ Úverový úpis
  - ✓ Hypotekárny úver
  - ✓ Účelové

Autorka ďalej uvádza členenie úverov podľa:

Podľa účelu, na ktorý sa úver poskytuje:

- Úver na obežné prostriedky
- Úver pri prechodnom nedostatku finančných prostriedkov
- Preklenovací úver
- Úver na neuhradené splátky úverov

- Rozvojový úver
- Spotrebný úver

Podľa zdrojov, ktoré dlžník používa na splatenie úveru, poznáme:

- Kapitálové úvery
- Finančné úvery

Podľa typu klienta rozoznávame:

- Podnikateľské úvery
- Spotrebné úvery

1.4 Riziko bánk a úroková sadzba

Každá banka pri vykonávaní svojej činnosti prichádza do styku s určitými rizikami. Tieto riziká sú spojené so ziskovosťou bánk. Na druhej strane banky musia k rizikám vyplývajúcim z ich činnosti pristupovať obozretne a zodpovedne.

SZABO, E (2005) uvádza dve najčastejšie riziká s ktorými prichádzajú banky do styku. *Úverové riziko* znamená riziko nesplatenia úveru, jeho časti, alebo nedodržanie zmluvne stanovených podmienok – omeškanie v splácaní jednotlivých splátok. Znamená to, že sa jedná o riziko špecifické pre jeden typ bankových obchodov, poskytovanie úverov.

Kreditné riziko vystihuje všetky prípady, typy obchodov, ktoré obsahujú riziko, keď protistrana prestane plniť svoje záväzky. Jedná sa o komplexnejší prístup k riziku ako v prípade termínu úverové riziko.

JAKUBEKOVÁ, M a i. (2004) definuje riziko ako neoddeliteľnú súčasť podnikania. Riziko banky spočíva v tom:

1. výsledkom jej podnikania bude strata
2. prostriedky vložené do podnikania sa nevrátia v dohodnutom čase

Autorka člení bankové riziká na :

- externé
- interné

Externé riziká vznikajú nezávisle od činnosti obchodnej banky. Na výsledok jej podnikateľských aktivít však majú podstatný vplyv. Medzi externé riziká patria: politické riziko, teritoriálne riziko, menové riziko, úrokové riziko

Interné riziká sú také riziká, ktoré je banka schopná ovplyvňovať svojou činnosťou. Tieto riziká majú vzťah najmä k aktívnym bankovým operáciám. Patrí sem:

- úverové riziko
- riziká majetkových účastí
- riziko chybného dohľadu
- platobné riziká.

KAŠPAROVSKÁ, V. (2006) sa vyjadruje, že na zníženie rizika je potrebné stanoviť bonitu klienta. Pod bonitou klienta autorka rozumie súhrnné označenie pre kvalitu právnych, finančných a ekonomických charakteristík klienta, ktoré sú dôležitými indikátormi jeho schopnostiach ochoty splniť záväzok voči banke ako veriteľovi.

SIVÁK, R. a i. (2005) tvrdia, že rizikový manažment banky predstavuje nástroje a techniky, ktoré používajú na vytvorenie a realizáciu stratégie do budúcnosti. Autor člení jednotlivé druhy rizík z hľadiska oblasti ich riadenia:

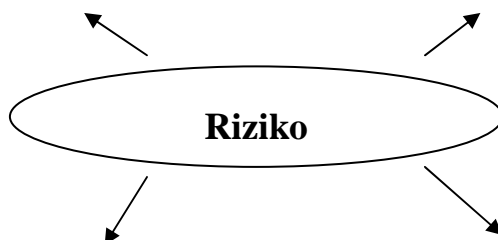
Obr. 3 Druhy rizík z hľadiska oblasti ich riadenia

Manažment trhového rizika

Value at Risk (VAR)
Hedging a obchodné portfólio
Citlivosť na úrokovú mieru

Manažment úverového rizika

Úverová politika a manažment
Očakávaná a neočakávaná strata
Úverová VAR

Kapitálová primeranosť rizika

Regulačné opatrenia bánk
Podsúvahové položky

Manažment prevádzkového a obchodného rizika

Miery výnosnosti
Obchodná stratégia

Zdroj: Sivák, R.: Riziko a neistota vo vybraných oblastiach financií

KOŠČO, T, a i. (2004) uvádzajú, že bez vystavovania sa riziku by banka nedosahovala zisk. Na druhej strane pri prílišnej rizikovej expozícii sa zvyšuje hrozba straty likvidity a solventnosti banky. Základnou otázkou pre manažment banky je stanovenie prijateľnej miery rizika, ktorá je pre jednotlivé banky vysoko individuálna.

Riziká, ktoré súvisia so základnými činnosťami banky, definovanými v zákone o bankách a s riadením bilancie a výkazu ziskov a strát všeobecne sa nazývajú **finančné riziká**.

DVOŘÁK, P. (2005) tvrdí, že pokiaľ sa nechce dostať banka do ťažkostí musí byť v každom okamihu likvidná. Pod likviditou banky rozumieme situáciu, kedy banka nebude mať dostatok voľných finančných prostriedkov k pokrytiu svojich splatných záväzkov. Popri tom, že sa banka musí sama starať o svoju likviditu ako podmienku svojej existencie, centrálna banka reguluje pomocou svojich nástrojov a pravidiel určitú minimálnu likviditu každej banky a teda bankového systému ako celku. K tomu môžu byť využívané najmä:

- *povinné minimálne rezervy*, ktoré stanovujú minimálnu výšku likvidných prostriedkov, ktoré banka musí udržiavať v stanovenej relácii k svojim vkladom
- *pravidlá likvidity*, ktoré spočívajú v stanovených záväzných reláciách medzi vybranými položkami aktív a pasív bilancie banky.

BESSIS, J. (2002) tvrdí, aby banky predchádzali vzniku rizík spojené s poskytovaním úverov majú zriadený „*Rizikový manažment v bankovníctve*“, ktorý označuje celú množinu procesov a modelov, ktoré umožňujú banke implementovať politiky a praktiky založené na riziku. Zahŕňajú všetky techniky a manažérske nástroje nevyhnutné pre meranie, monitorovanie a kontrolu rizík. Spektrum modelov a procesov sa postupne rozšírilo do všetkých oblastí bankových rizík: kreditné, trhové, úrokové, riziko likvidity a operačné riziko, spomínajúc iba hlavné z nich.

Ako uvádza **SERENČEŠ, P. (2008)** banky poskytujú úvery klientom za účelom získania príjmu vo forme úroku. Výška úroku závisí najmä od účelu, na ktorý si klient požičiava, a od miery rizika pre banku, že úver nebude splatený v plnej výške. Náklady, ktoré sú spojené s nedobytnými úvermi znižujú zisky bánk a zvyšujú cenu, za ktorú si možno požičať. Autor uvádza, že v teórii a v praxi sa používajú rôzne druhy úrokov:

- ✓ *aktívne* – sú platené klientmi za požičaný kapitál
- ✓ *efektívne* - sú skutočné úroky rešpektujúce efekty navyšujúce alebo redukujúce výnos
- ✓ *nominálne* – sú úroky z nominálnej hodnoty finančného inštrumentu
- ✓ *pasívne* – úroky platené bankou za klientov vklad
- ✓ *reálne* – úroky očistené o infláciu
- ✓ *výnosové* – je výnos (zisk) v rámci investovania

Veľkosť úroku závisí od: veľkosti požičanej sumy, úrokovej sadzby, dĺžky obdobia na ktoré sú peniaze požičané, periodicity vyplácania úrokov (ročne, polročne, štvrt'ročne alebo mesačne), inflácie.

FABOVÁ, E (2004) tvrdí, že úrok ako cena za poskytnutie kapitálu, resp. úroková sadzba, ktorá ho ovplyvňuje, patrí medzi najdôležitejšie nástroje riadenia komerčných bánk. Pri prebytku peňazí v ekonomike majú úrokové sadzby tendenciu klesať a naopak, pri nedostatku peňazí majú tendenciu stúpať.

SAMUELSON, A. P. – NORDHAUS, W.D. (2000) konštatujú, že úrok je nástroj, ktorý plní v ekonómii 2 funkcie. Ako motivujúci nástroj je stimul pre ľudí, aby sporili a hromadili bohatstvo. Ako nástroj alokácie kapitálu úrok dovoľuje spoločnosti vybrať len tie investičné projekty, ktoré dosahujú najvyššiu mieru výnosu.

GEYERA, A. a i. (2003) tejto bezrizikovej úrokovej sadzbe je prirátaná marža, ktorá sa skladá z nasledovných súčastí:

- *prémia za spracovanie úveru* – obsahuje prirážku za vybavenie a správu úveru
- *prémia za riziko* – spočíva z jednotlivých rizík:
  - ✓ *riziko výpadku platby* – prijímateľ úvery si nesplní svoju platobnú povinnosť
  - ✓ *riziko poistenia* – predstavuje riziko poklesu hodnoty vecí, ktoré slúžia na poistenie úveru
  - ✓ *termínové riziko* – riziko, že prijímateľ úveru nebude realizovať splátky úveru v dohodnutých termínoch
  - ✓ *prémia za „podloženie“ vlastným kapitálom*

PAVELKA, F. a i. (2003) uvádzajú, že nemenej dôležitou stránkou určenia výšky úrokov je však i spôsob úročenia. Úroková sadzba môže byť v úvere stanovená nasledujúcimi spôsobmi:

- *fixná (pevná) úroková sadzba* – stanovená fixne na celú dobu úveru, banka ani klient nemá možnosť jej zmeny
- *pohyblivá úroková sadzba* – mení sa behom splatnosti úveru.

1.5 Úverový proces a jeho etapy

Pri rozhodovaní o poskytnutí úveru banka je povinná postupovať veľmi obozretné, pretože požičiava peniaze, ktoré získala z vkladov klientov. Pri poskytnutí úveru by mali byť splnené podmienky ako: *návratnosť, zaručenie, účelovosť, efektívnosť*.

BOUŠKOVÁ, D. (2006) uvádza, že úverový proces predstavuje dlhodobý vzťah medzi bankou a klientom (úverovým dlžníkom). Tento vzťah sa začína žiadosťou klienta o poskytnutie úveru a končí sa až jeho splatením. Možno ho rozčleniť na tieto fázy:

- a) *žiadosť o poskytnutie úveru,*
- b) *úverová analýza,*
- c) *uzavretie úverovej zmluvy a uvoľnenie čerpania úveru,*
- d) *kontrola dodržiavania podmienok úverovej zmluvy,*
- e) *splatenie úveru a úrokov z neho a následné uvoľnenie záruk.*

DOVORCIAKOVÁ, B., KAPÁŠOVÁ, S. (1998) tvrdia, že komplexná analýza úverovej spôsobilosti zahŕňa dve parciálne analýzy:

- **Nefinančná analýza** – úlohou je definovanie všetkých nefinančných vplyvov a rizík z nich vyplývajúcich na podnikanie
- **Finančná analýza** – primárnou úlohou tejto analýzy je identifikácia a kvantifikácia možných rizík, ktoré môžu determinovať návratnosť úveru z podnikateľskej činnosti. Ďalšou úlohou finančnej analýzy je definovať činitele – *externé* (makroekonomické a odvetvové) alebo *interné* (mikroekonomické, vnútorné vplyvy v samotnom podnikateľskom subjekte), ktoré pôsobili a budú pôsobiť na jeho finančnú situáciu a umožňuje odhaliť silné a slabé miesta v hospodárení podnikateľského subjektu.

GURČÍK, Ľ. (2004) uvádza, že dominujúcim zmyslom finančnej analýzy je dospieť k určitým záverom o celkovej hospodárskej a finančnej situácii podniku a poskytnúť manažmentu podniku podklady pre rozhodovanie. Finančná analýza poskytuje syntetický obraz o finančnej výkonnosti podniku. Jej podstata v užšom poňatí spočíva v hodnotení stavu a vývoja finančnej situácie podniku na základe rozboru účtovných výkazov. Jej úlohou je objasniť, či definovať číselné údaje získané z účtovnej závierky a pre rôznych záujemcov, tak poskytnúť základnú charakteristiku efektívnosti finančného hospodárenia podniku. Autor na prvom mieste uvádza *banky* ako externých užívateľov finančnej analýzy. Zaujímať ich budú nielen ukazovatele rentability a výnosnosti, ale aj schopnosť splácania istiny a úrokov.

BIELIK, P. (2008) tvrdí, že analýzu finančno-ekonomickej situácie podniku je racionálne orientovať na dva okruhy:

1. na analýzu súhrnných výsledkov činnosti podniku, ktorej úlohou je preskúmať globálne výsledky podniku a ich vplyv na jeho pozície na trhu

2. na analýzu parciálnych výsledkov, ktoré umožňujú precizovať poznanie súhrnných výsledkov a poskytujú kvalifikované informácie pre proces rozhodovania.

GURČÍK, Ľ – DVOŘÁK, M. (2002) uvádzajú, že v závislosti od časovej orientácie možno hovoriť o:

- *Finančnej analýze ex post*, ktorá je orientovaná retrospektívne, vysvetľuje súčasný finančný stav podniku a to na základe analyzovania minulosti. Odhaľuje determinanty finančnej situácie podniku a to nielen v pozitívnom, ale aj v negatívnom zmysle.
- *Finančná analýza ex ante*, ktorá je orientovaná na analýzu perspektív, podáva informácie o predikcii finančného stavu, predchádza jej analýza ex post. Analýza umožňuje včas prijímať opatrenia a zabráňuje finančným krízam.

KAŠPAROVSKÁ, V. (2003) autorka tvrdí, že pri posudzovaní obchodného rizika banka posudzuje úverový prípad v širších súvislostiach a rieši problémové okruhy typu:

- *Analýza vonkajšieho prostredia*
  - charakter a vývojové trendy odvetvia, v ktorom firma podniká
  - podiel firmy na trhu
  - zaistenie dodávateľských a odberateľských vzťahov;
  - celkový stav ekonomiky;
  - riziko zeme, v ktorej klient sídli alebo vyvíja svoju činnosť a pod.
- *Analýza vnútorného prostredia*
  - kvalita manažmentu a organizácie firmy;
  - kvalita podnikateľského zámeru, jeho zameranie vzhľadom na úverovú stratégiu banky;
  - charakter produktu (služieb) firmy;
  - forma a hodnota zaistenia úveru a pod.

Výsledkom zhodnotenia finančného a obchodného rizika je návrh na poskytnutie alebo zamietnutie úveru, ktorý spracováva úverový pracovník banky. Tento návrh je spolu s ostatnými informačnými podkladmi predložený na schválenie úverovej komisii.

KALABIS, Z. (2005) ak sa banka rozhodne poskytnúť klientovi úver, musí s klientom uzavrieť úverovú zmluvu. Návrh úverovej zmluvy je výsledkom preverenia bonity klienta. Po podpise oboma stranami sa zmluva stáva záväzným dokumentom.

Zmluva o úvere obvykle obsahuje nasledujúce náležitosti:

- identifikáciu oboch zmluvných strán (obchodnej banky i klienta)
- charakteristiku a výšku úveru;
- výšku úrokov a poplatkov;
- spôsob čerpania úveru, teda či bude čerpaný jednorázovo alebo postupne;
- spôsob splácania úveru;
- zaistenie úveru;
- špecifické podmienky pre splácanie úveru

FABOVÁ, E. (2004) tvrdí, že pri získaní úveru je dôležité jeho zabezpečenie. Autorka rozoznáva nasledujúce spôsoby zabezpečenia úveru:

Podľa charakteru (formy) zabezpečenia rozlišuje:

- *osobné zabezpečenie* – za úverovú pohľadávku ručí banke popri príjemcovi úveru aj ďalšia tretia osoba
- *vecné (reálne) zabezpečenie* – dáva banke právo na určité majetkové hodnoty, ktoré patria tomu, kto zabezpečenie poskytuje.

Podľa viazanosti zabezpečenia so zabezpečenou pohľadávkou rozlišuje:

- *akcesorické zabezpečenie* – t.j. tesne, nerozlučné spojené so zabezpečenou pohľadávkou (ak zanikne pohľadávka, automaticky zanikne aj zabezpečovací vzťah)
- *abstraktné zabezpečenie* – t.j. samostatne stojace právo, ktoré je nezávislé od zabezpečovanej pohľadávky (nezanikne automaticky so zánikom pohľadávky, ale jej uspokojením vznikne právo na vrátenie záruky).

POHL, M. (2008) uvádza, že poskytnutím úveru činnosť banky nekončí. Každá banka musí v priebehu splácania úveru vykonávať monitoring, aby vedela včas reagovať na vzniknuté riziká. Táto etapa zahŕňa podľa autora nasledovné činnosti:

- kontrola úhrady poplatkov a sledovanie splátok istiny a úrokov podľa podmienok stanovených v úverovej zmluve
- kontrola vývoja finančnej situácie podnikateľa

1.6 Aktuálna situácia bánk na trhu úverov

NBS (prvý polrok 2009) vo svojej správe o vývoji úverov uvádza, že celkový objem úverov podnikom klesal. Prísnejší prístup bánk a pokles dopytu zo strany podnikov spôsobil zníženie celkového objemu úverov podnikom v prvom polroku 2009 o 1 %.

Vzhľadom na vysoký podiel sektorov citlivých na ekonomický pokles poklesli úvery vo viacerých sektoroch. Objemovo najvýznamnejší bol pokles v odvetví finančných služieb, čo súvisí s výrazným poklesom dopytu po službách lízingových a faktoringových spoločností. Objem úverov významnejšie klesol aj v exportne orientovanom strojárskom priemysle. Na druhej strane pokračoval rast v sektore nehnuteľností, stavebníctva a verejných služieb. Analýzy údajov z registra podnikových úverov potvrdila, že banky od začiatku roka 2009 viac obmedzovali financovanie najmä tým klientom, ktorých relatívne menej poznajú, resp. majú s nimi len krátkodobé vzťahy.

NBS (tretí štvrt'rok 2009) celkový objem úverov poskytnutých tuzemskému podnikovému sektoru zo strany domácich bánk sa v *treťom štvrtroku 2009* vyvíjal pomerne stabilne, bez jednoznačného trendu smerom nahor alebo nadol. Kontrastuje to so situáciou z predošlých dvoch štvrt'rokov, keď v prvom prípade stav úverov mierne rástol a následne v priebehu apríla až júna poklesol pod úroveň zo začiatku roka. Percentuálna zmena objemu poskytnutých podnikových úverov za tretí štvrt'rok dosiahla -0,4%, čím sa pokles za tento rok ďalej mierne prehĺbil na -1,0 %.

Najväčší relatívny nárast stavu úverov, viac ako 20 % za prvých deväť mesiacov roka 2009, zaznamenal sektor poľnohospodárstva. Ochota bánk financovať tento sektor súvisí najmä s dotačnou politikou EÚ. Spomedzi odvetví s významným podielom na celkovom portfóliu bankového sektora rástlo úverovanie komerčných nehnuteľností a tiež verejného sektora a stavebníctva. V prípade komerčných nehnuteľností a stavebníctva išlo do veľkej miery o financovanie už existujúcich projektov, pričom podiel financovania nových investícií bol relatívne malý. Pokles stavu úverov v rovnakom období sa dotkol sektorov služieb, obchodu, dopravy, výroby materiálov a v najväčšej miere strojárskoho priemyslu.

Hlavnými faktormi, ktorými banky odôvodňovali sprísňovanie, boli aj naďalej negatívne očakávania týkajúce sa ekonomickej aktivity, perspektívy vývoja pre dané odvetvie. V prvom polroku 2009 banky zvyšovali marže. Väčší dôraz banky kládli na sprísňovanie zmluvných podmienok, kvalitu zabezpečenia a došlo k znižovaniu objemu jednotlivých poskytnutých úverov.

NBS Dotazník o vývoji úverov (2009) z prieskumu vývoja na trhu úverov vykonaného Národnou bankou Slovenska v júli 2009 ktorej sa zúčastnilo celkovo 16 bánk a 3 pobočky zahraničných bánk vyplýva, že celkový objem úverov poskytnutých podnikom v bankovom sektore predstavoval v prvom polroku 2009 hodnotu 18,54 mld. €

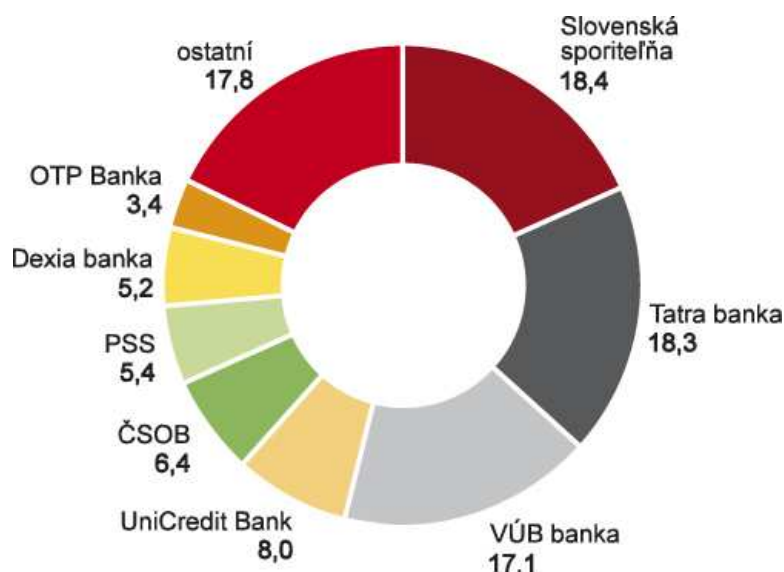
(558,54 mld. Sk), pričom oproti priemernej hodnote z predchádzajúceho polroka došlo k jeho poklesu o 0,6 mld. €, resp. o 3,2 %.

PREGA, R (2009) hlavný ekonóm Tatra banky uvádza, že malé a stredné firmy boli zasiahnuté krízou ešte výraznejšie ako veľké firmy, čo mohlo zhoršiť ich rizikový profil a ovplyvniť aj prístup bánk k nim. Na druhej strane je práve segment malých a stredných podnikov aj z pohľadu bánk jeden z najperspektívnejších. Podmienky získania úveru v porovnaní s obdobím pred krízou sa preto síce sprísneli, ale možnosť získať úver aj v porovnaní s veľkými firmami zostáva dobrá.

MRAVCOVÁ, J. (2009) analytička pre časopis Trend konštatuje, že za prvý polrok 2009 banky poskytli o takmer 14 % menší objem úverov podnikom ako minulý rok, necelé 3 miliardy eur. Pri obyvateľstve bol medziročný prepad pätnásťpercentný, keď banky požičali fyzickým osobám vyše 1,6 miliardy eur. Retail postihla kríza zatiaľ menej ako podniky. Stav úverov obyvateľstvu sa naďalej zvyšujú. Ku koncu polroka sa ich celkový objem medziročne zvýšil o 21%. Rástli objemy stavu úverov na bývanie, ako aj spotrebné úvery.

Najväčší trhový podiel v úveroch mala v prvom polroku 2009 Slovenská sporiteľňa, po tom čo ju na čas predbehla Tatra banka. Objem úverov v najväčšej slovenskej banke stúpol o štyri percentá, kým v Tatra banke takmer o percento klesol. Sporiteľňa spravuje pohľadávky celkovo za necelých 5,7 miliardy eur, čo pre ňu znamená 18,4- percentný trhový podiel. To je len tesne pred Tatra bankou, ktorá s podielom 18,3 % mala ku koncu polroka 2009 napožičiavaných vyše 5,6 miliardy eur. Z veľkej trojky ešte VÚB obhospodaruje vyše 17-percentný trhový podiel. Za ňou s veľkým odstupom úverujú UniCreditBank, respektíve ČSOB, ktorá ju po zlúčení s Istrobankou predbehne na štvrtom mieste.

Obr. 4 Úvery a iné pohľadávky bánk

Zdroj: údaje poskytnuté bankami, zostavila Trend Analyses

Autorka uvádza, že v prvom polroku 2009 zlyhávali najmä spotrebné úvery a prečerpania na bežných účtoch. Najnepriaznivejšie hodnoty zlyhaných úverov dosiahla v prvom polroku 2009 OTP banka. Na konci polroka mala v portfóliu 6,8 percenta zlyhaných úverov. Od začiatku roka sa ich podiel zvýšil o 4,1 percentného bodu. V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť podiel zlyhaných úverov za jednotlivé banky.

Tab. 1 Podiel zlyhaných úverov za jednotlivé banky v %

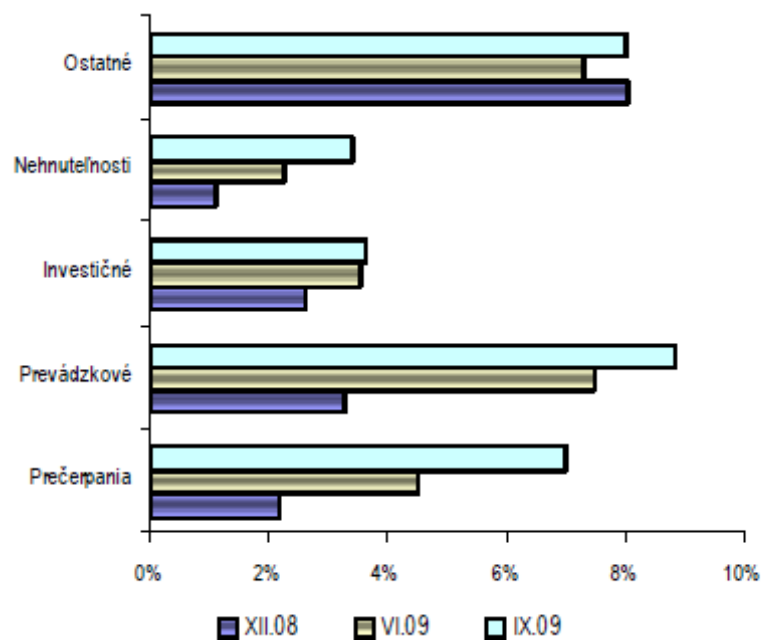
Banky	30.6.2009	2008
OTP	6,8	2,7
Poštová banka	3,0	2,7
Slovenská sporiteľňa	1,8	1,4
Tatra banka	1,3	0,5
ČSOB	1,5	1,9
VÚB	1,1	0,6
UniCreditBank	1,0	0,9

Zdroj: údaje poskytnuté bankami, zostavila Trend Analyses

NBS (2009) podľa správy NBS z tretieho štvrťroku 2009 vyplýva, že najväčší objem zlyhaných úverov zaznamenali prevádzkové úvery, ktoré mali súčasne na jeho konci najvyšší 8,9 %-ný podiel takýchto úverov spomedzi jednotlivých kategórií úverov. Percento zlyhaných úverov narastalo aj pri úveroch na nehnuteľnosti. Pozitívne možno

hodnotiť, že miera zlyhávania investičných úverov, ktoré sú z hľadiska celkového objemu najvýznamnejšou skupinou, sa v sledovanom období prakticky zastavila na hladine 3,6 %. Najvyššiu mieru zlyhania k 30.9.2009 vykazovali úvery *veľkoobchodu a maloobchodu*, nasledované *priemyselnou výrobou*. Objem zlyhaných úverov podľa jednotlivých kategórií je uvedený v nasledujúcom obrázku.

Obr. 5 Podiely zlyhaných úverov za sektor podnikov

Zdroj: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/

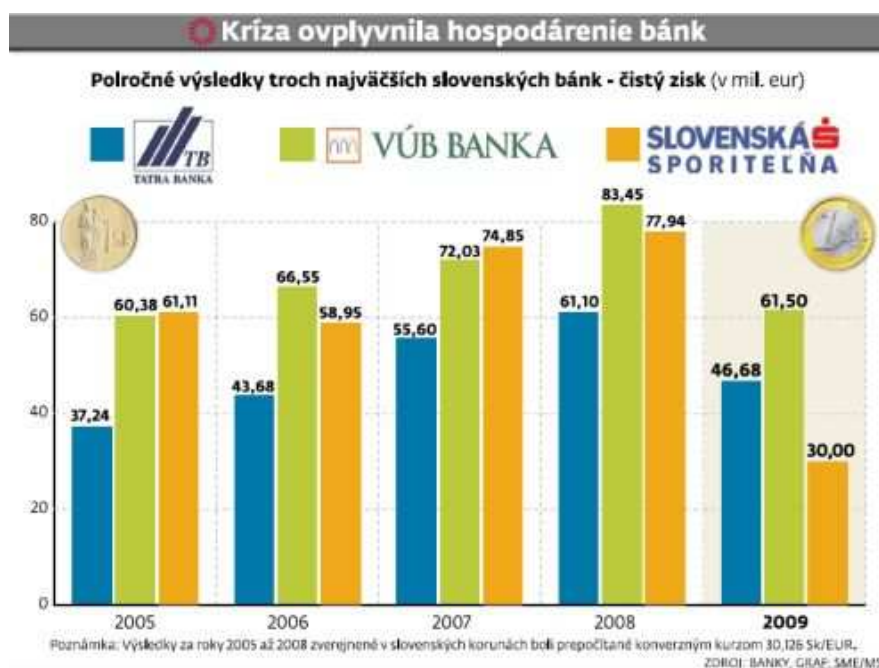
Podľa **KOHÚTIKOVEJ, E. (2009)** systém hodnotenie rizika v bankách zostal prakticky nezmenený, zmenili sa len váhy faktorov, ktoré do tohto hodnotenia vstupujú. Ako uviedla, v súčasnosti napríklad významnú úlohu zohráva otázka sektora a jeho citlivosti na hospodársky vývoj. Dôležitý je tiež faktor vlastných zdrojov podnikov, vízia klienta či historický vzťah s klientom. Kohútiková pripúšťa, že apetít bankového sektora na nové riziko je v súčasnosti nižší ako v minulosti, neznamená to však, že by úvery poskytovať nechceli. Priorita sa však v súčasnosti kladie na kvalitu a nie kvantitu.

VIDA, I. (2009) generálny riaditeľ Tatra banky vo svojom príspevku uvádza, že jedným z hlavných problémov, ktorý brzdí opätovné naštartovanie hospodárstva, je zablokovaný úverový tok. Banky a Ministerstvo hospodárstva SR podpísali rámcovú zmluvu o spolupráci, ktorá by mala zjednodušiť čerpanie štrukturálnych zdrojov na pomoc podnikateľským projektom. Každý, kto chce čerpať eurofondy musí preukázať časť

vlastných zdrojov na projekt, alebo musí mať inak zabezpečené financovanie zostávajúcej časti projektu. Podnikateľský subjekt s nárokom na európske fondy, ktoré tvoria napríklad 50% objemu financovania si na tých zvyšných 50 % zoberie úver.

Podľa PŇAČKOVEJ, S. (2010), ktorá uviedla vo svojom článku pre časopis Sme, že od prepuknutia krízy sú banky veľmi opatrné, výrazne sprísnilo poskytovanie úverov, príliš sa poisťujú proti riziku. Došlo k zhoršeniu ekonomického prostredia, na čo banky musia reagovať. Výpadok v príjmoch bánk spôsobil aj prechod na euro. Znížili sa poplatky v zahraničnom platobnom styku, pretože banky musia od januára 2009 účtovať rovnaké poplatky, ako keby klient platil kartou na Slovensku. Z celkového porovnania najvyšší pokles zisku dosiahla Slovenská sporiteľňa.

Obr. 6 Polročné čisté zisky troch najväčších slovenských bánk v mil. eur

Zdroj: <http://ekonomika.sme.sk>

2 Cieľ práce

Získanie úveru od banky je pre podnikateľa jedna z najzávažnejších skutočností. Je zrejmé, že banky sú pri jeho poskytovaní príliš náročné a prísne, a preto dostať úver je niekedy priam umením. Čo je toho príčinou? Je to najmä vysoké riziko, ktoré je s úverom spojené. Banka si preto musí dôkladne zvážiť, komu, koľko a za akých podmienok úver poskytne. V prípade nesplatenia úveru má banka nielen stratu na výnosoch, ale aj ťažko splniteľné záväzky voči svojim veriteľom.

Hlavným cieľom diplomovej práce je na vybranom podnikateľskom subjekte a komerčnej banke poukázať na dôležité aspekty analýzy bonity klienta, na ktoré banka kladie dôraz pri žiadosti o úver. Pôjde o definovanie a analyzovanie hlavných kritérií žiadateľa o úver, ktoré sú dôležité pre elimináciu rizika bankovej činnosti. K dosiahnutiu stanoveného cieľa som si stanovila nasledovné čiastkové ciele:

- všeobecnú charakteristiku postavenia malých a stredných podnikov na Slovensku
- stručnú charakteristiku vybraného analyzovaného pekárskoho podniku Topec, a. s. so sídlom v Topoľčanoch
- stručnú charakteristiku zvolenej komerčnej banky Tatra banka, a. s., kde bude fiktívny úverový proces prebiehať a popis úverových produktov, ktoré banka ponúka svojim klientom
- presný popis úverového procesu v Tatra banke pri žiadosti o úver na zvolenom pekárskom podniku Topec, a. s., ktorý obsahuje vymedzenie finančnej a nefinančnej analýzy klienta pri žiadosti o úver s výsledným stanovením ratingu klienta a uzatvorením úverovej zmluvy, monitorovaním a splácaním úveru a ukončenie úverového vzťahu a uvoľnenie záruk zo strany banky
- poukázanie na dôležité aspekty analýzy bonity klienta a ich zmeny v súvislosti s finančnou krízou a návrh riešení pre pekársky podnik Topec.

Úverový proces budem skúmať vo vybranej komerčnej banke Tatra banka, a.s. na Štefánikovej triede v Nitre. Komerčnú banku som si vybrala, pretože som v nej vykonávala svoju odbornú prax a rada by som si prehľadila svoje vedomosti v bankovom sektore. Ako podnik žiadajúci o úver som si vybrala pekársky podnik Topec, a. s. so sídlom v Topoľčanoch. Vo vlastnej práci som sa zamerala na popis jednotlivých etáp úverového procesu, kde som postupovala od všeobecných informácií o danej problematike ku konkrétnym informáciám, ktoré mi boli poskytnuté Tatra bankou.

3 Metodika práce

V pobočke Tatra banky v Nitre bude prebiehať fiktívny úverový proces, prostredníctvom ktorého určíme dôležité aspekty analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver. Banka bude vystupovať ako veriteľ a ako dlžník pekársky podnik Topec, a.s. so sídlom v Topoľčanoch.

Pri vypracovaní diplomovej práce sú použité nasledovné pracovné postupy:

- v prvej časti sú obsiahnuté základné informácie súvisiace s riešenou problematikou, ktoré majú čitateľovi poskytnúť obraz o danej téme. Tieto informácie sú zamerané na vymedzenie pojmu banka a jej hlavné činnosti, pôsobnosť na finančnom trhu, delenie bankovej sústavy, dôležitosť cudzích zdrojov pre podnikateľské subjekty, vymedzenie rizík s ktorými prichádza banka do kontaktu, vymedzenie pojmu finančná analýza a úverový proces
- tieto definície sú vymedzené názormi slovenských i zahraničných autorov na danú problematiku
- druhá časť obsahuje cieľ práce, v ktorom som sa zamerala na popis hlavného cieľa a vymedzenie čiastkových cieľov
- v tretej časti je vymedzená metodika práce, ktorá obsahuje predmet skúmania, použité pracovné postupy, zdroje informácií, použité metódy a výpočty.
- vlastná práca tvorí najdôležitejšiu a najrozsiahlejšiu časť diplomovej práce. Zamerala som sa na definovanie malých a stredných podnikov, charakteristikou vybraného podniku, ktorý žiada o úver a charakteristikou banky v ktorej bude úverový proces prebiehať. Dôležitú časť z vlastnej práce tvorí popis dôležitých aspektov analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver. Tento proces je popísaný od prvej návštevy banky klientom až po ukončenie úverovej zmluvy.
- v závere uvádzam zhrnutie poznatkov týkajúcich sa skúmania dôležitých aspektov analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver a návrhovú časť.

Informácie, ktoré sú uvedené v prehľade riešenej problematiky pochádzajú z knižných publikácií, časopisov, novín a internetu. Charakteristika Tatra banky bude popísaná na základe údajov z internetovej stránky. Prostredníctvom údajov z pobočky Tatra banky bude analyzovaný úverový proces a stanovenie dôležitých aspektov analýzy

bonity klienta pri žiadosti o úver. Pekárenský podnik Topec, a.s. pre posúdenie jeho ekonomickej situácie poskytol výročné správy a účtovné výkazy a to:

- súvahu v plnom rozsahu za rok 2007 a 2008
- výkaz ziskov a strát v plnom rozsahu za rok 2007 a 2008

Z bankového sektora mi boli poskytnuté materiály ako bankové pracovné postupy pri poskytovaní úverov a tlačivá potrebné k získaniu úveru.

V práci budú použité nasledovné metódy:

- **metóda riadeného rozhovoru** je zameraná na získanie kompletných informácií, poskytnuté pracovníkom banky pri osobnom pohovore na základe vopred stanovených otázok. Táto metóda bude využitá hlavne pri vlastnej práci, ktorá je zameraná na stanovenie dôležitých aspektov analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver.
- **metóda analýzy** znamená rozklad skúmaného javu na dielčie prvky. Metóda analýzy bude hlavne využitá pri skúmaní účtovných výkazov pre posúdenie finančnej situácie podniku. Ďalej bude metóda využitá pri analyzovaní úverového procesu.
- **metóda syntézy** sa využije v záverečnej etape diplomovej práce na popísanie nadobudnutých poznatkov týkajúcich sa dôležitých aspektov analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver
- **metóda indukcie** sa postupuje od jedinečného poznatku cez zvláštne (špecifické) poznatky k všeobecnému poznaniu o jave. Táto metóda bude použitá pri finančnej analýze a pri stanovení dôležitých aspektov analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver
- **metóda dedukcie** umožňuje formulovať výroky s rôznym stupňom všeobecnosti poznatku k poznatku konkrétnejšiemu. Zvolená metóda bude použitá pri finančnej a nefinančnej analýze.

V rámci postupov, ktoré som využila v diplomovej práci som sa zamerala na *analýzu súvahy, výkazu ziskov a strát a cash flow*, ktoré poskytnú všetky potrebné informácie týkajúce sa ekonomickej situácie podniku.

Analýza súvahy

Súvaha patrí medzi dôležitý výkaz v podniku poskytujúci informácie o majetku podniku a o kapitálových zdrojoch jeho krytia. Majetok predstavujú aktíva podniku a zdroje podniku sú jeho pasíva. Základom finančnej analýzy je analýza súvahy a to:

- *Vertikálna analýza súvahy* – umožňuje spoznať a následne hodnotiť adekvátnosť resp. neadekvátnosť štruktúry majetku na strane jednej a štruktúry zdrojov jeho krytia na strane druhej
- *Horizontálna analýza súvahy* – porovnáva vývoj jednotlivých majetkových a kapitálových položiek po horizontále v čase resp. komparuje s porovnávacími hodnotami napr. s odvetvím v ktorom podnik pôsobí. V rámci horizontálnej analýzy súvahy sme sa zamerali na **analýzu pracovného kapitálu**, ktorej predmetom je dodržiavanie *zlatého bilančného pravidla*, ktoré si vyžaduje, aby neobežný majetok bol krytý dlhodobými zdrojmi a obežný majetok bol krytý krátkodobými zdrojmi. Ak hodnota dlhodobých zdrojov prevyšuje hodnotu neobežného majetku zvýšeného o dlhodobé pohľadávky hovoríme, že podnik je *prekapitalizovaný* a ukazovateľ nazývame *čistý pracovný kapitál*. Na druhej strane ak je podnik *podkapitalizovaný* ukazovateľ nazývame *nekrytý dlh*.

OM - KCK > 0 → čistý pracovný kapitál

OM - KCK < 0 → nekrytý dlh

Analýza výkazu ziskov a strát

Analýzou výkazu ziskov a strát získame informácie týkajúce sa výnosov a nákladov podniku za určité účtovné obdobie. Ich rozdielom je výsledok hospodárenia, ktorým môže byť zisk, alebo strata. Výkaz ziskov a strát je stupňovito členený čo umožňuje zistiť úroveň hospodárenia za jednotlivé oblasti činnosti. Ako prvá je hospodárska činnosť, druhá je finančná a posledná mimoriadna činnosť podniku.

Pri analýze výkazu ziskov a strát, Tatra banka sleduje ukazovateľ *EBITDA*, ktorý signalizuje, či je daný podnik schopný splácať úver.

**EBITDA = VH za účtovné obdobie po zdanení + nákladové úroky + daň z príjmov
+ odpisy**

Analýza Cash flow

Tento výkaz predkladá informáciu o príjmoch a výdavkoch, ako aj o konečnom stave peňazí. Výkaz zamedzuje situácii, kedy podnik síce môže mať vykázaný zisk, ale zároveň môže byť vo finančnej tiesni (chýba mu hotovosť – je insolventný), alebo opačná situácia, keď podnik vykáže stratu, ale nechýba mu hotovosť. V rámci analýzy cash flow som sa zamerala na stĺpcové zostavenie cash flow

Stĺpcové zostavenie cash flow

A)	<i>CASH FLOW Z HOSPODÁRSKEJ ČINNOSTI:</i>	
+		výsledok hospodárenia podniku po zdanení
+		odpisy
+ zvýšenie	- pokles	stavu rezerv
+ pokles	- zvýšenie	časovo rozlíšené aktíva
+ zvýšenie	- pokles	časovo rozlíšené pasíva
+ zvýšenie	- pokles	stavu krátkodobých záväzkov
+ pokles	- zvýšenie	stavu krátkodobých pohľadávok
+ pokles	- zvýšenie	stavu zásob
+ pokles	- zvýšenie	stavu krátkodobého finančného majetku
B)	<i>CASH FLOW Z INVESTIČNEJ ČINNOSTI:</i>	
+ pokles	- zvýšenie	stavu dlhodobého majetku (rozdiel v ZC + odpisy)
+ pokles	- zvýšenie	stavu dlhodobého finančného majetku
C)	<i>CASH FLOW Z FINANČNEJ ČINNOSTI:</i>	
+ pokles	- zvýšenie	stavu pohľadávok za upísané vlastné imanie
+ pokles	- zvýšenie	stavu dlhodobých pohľadávok
+ zvýšenie	- pokles	dlhodobých záväzkov
+ zvýšenie	- pokles	stavu krátkodobých bankových úverov a fin. výpomocí
+ zvýšenie	- pokles	stavu dlhodobých bankových úverov
+ zvýšenie	- pokles	stavu vlastného imanie
-		VH podniku po zdanení

CELKOVÝ CASH FLOW = A + B + C

Stav peňažných prostriedkov na začiatku obdobia

+ Celkový cash flow

= Stav peňažných prostriedkov na konci obdobia

Analýza pridanej hodnoty

Pridanú hodnotu môžeme chápať ako hodnotu, ktorá je pridaná spracovaním uskutočňovaným v podniku. V rámci analýzy pridanej hodnoty som sa zamerala na jej porovnanie s osobnými nákladmi podniku. Výpočet pridanej hodnoty je nasledovný:

$$\text{Pridaná hodnota} = \text{Obchodná marža} + \text{Výroba} - \text{Výrobná spotreba}$$

Analýza pomerových finančných ukazovateľov

V ďalšej časti práce bude prevedená analýza pomerových finančných ukazovateľov. Z veľkého množstva týchto ukazovateľov sú pre hodnotiacu banku najdôležitejšie nasledujúce ukazovatele:

- *ukazovatele rentability*
- *ukazovatele aktivity*
- *ukazovatele likvidity*
- *ukazovatele zadĺženosti*

Ukazovatele rentability

Ukazovatele rentability dávajú do pomeru položku zodpovedajúcu výsledku hospodárenia k položke určitého druhu kapitálu alebo tržieb (výnosov). Tieto ukazovatele slúžia k hodnoteniu celkovej efektívnosti činnosti podniku.

$$\text{Rentabilita celkového kapitálu (ROI)} = \frac{\text{EAT} + \text{Nákladové úroky}}{\text{Celkový kapitál}} \times 100$$

$$\text{Rentabilita vložených aktív (ROA)} = \frac{\text{EBIT}}{\text{celkové aktíva}} \times 100$$

$$\text{Rentabilita vlastného kapitálu (ROE)} = \frac{\text{EAT}}{\text{vlastný kapitál}} \times 100$$

$$\text{Rentabilita tržieb (ROS)} = \frac{\text{EBIT}}{\text{tržby}} \times 100$$

Ukazovatele aktivity

Ukazovatele aktivity merajú schopnosť podniku využívať investované peňažné prostriedky a merajú viazanosť jednotlivých zložiek majetku a kapitálu v rôznych formách majetku a vlastného imania a záväzkov spolu. Najčastejšie vyjadrujú počet obrátok jednotlivých položiek majetku alebo dobu obratu. Do úvahy berieme analyzované obdobie merané v dňoch, rok = 365 dní.

$$\text{Doba obratu zásob} = \frac{\text{Zásoby}}{\text{Tržby}} \times 365$$

$$\text{Doba inkasa pohľadávok} = \frac{\text{Krátkodobé pohľadávky}}{\text{Tržby}} \times 365$$

$$\text{Doba splácania záväzkov} = \frac{\text{Krátkodobé záväzky}}{\text{Náklady}} \times 365$$

$$\text{Doba obratu majetku} = \frac{\text{Majetok spolu}}{\text{Tržby}} \times 365$$

$$\text{Obrat zásob} = \frac{\text{Tržby}}{\text{Zásoby}} \times 365$$

Ukazovatele likvidity

Pod pojmom likvidita rozumieme schopnosť podniku včas hraď svoje záväzky voči všetkým dodávateľom. Likvidita je ovplyvnená dvomi skutočnosťami:

- štruktúrou majetku
- primeraný a pravidelný prítok peňažných prostriedkov

Odporúčané hodnoty

$$\text{Pohotovú likviditu} = \frac{\text{Finančné účty}}{\text{KCK}} \quad < 0,2 - 0,6 >$$

$$\text{Bežnú likviditu} = \frac{\text{Finančné účty} + \text{Krátkod. pohľadávky}}{\text{KCK}} \quad < 1,0 - 1,5 >$$

$$\text{Celková likvidita} = \frac{OM - \text{dlhodob. pohľadávky}}{KCK} \quad \langle 1,5 - 2,5 \rangle$$

Ukazovatele zadĺženosti

Ukazovatele zadĺženosti poukazujú, v akom rozsahu je majetok podniku financovaný cudzími zdrojmi. Podstatou analýzy zadĺženosti je nájsť optimálny vzťah medzi vlastnými a cudzími zdrojmi.

$$\text{Stupeň samofinancovania} = \frac{\text{Vlastné imanie}}{\text{Celkový kapitál}}$$

$$\text{Celková zadĺženosť} = \frac{\text{Cudzíe zdroje}}{\text{Celkový kapitál}}$$

$$\text{Miera zadĺženosti} = \frac{\text{Cudzíe zdroje}}{\text{Vlastné imanie}}$$

$$\text{Dlhodobá zadĺženosť} = \frac{\text{Dlhodobý cudzí kapitál}}{\text{Celkový kapitál}}$$

$$\text{Krátkodobá zadĺženosť} = \frac{\text{Krátkodobý cudzí kapitál}}{\text{Celkový kapitál}}$$

$$\text{Úverová záťažnosť} = \frac{\text{Bankové úvery} + \text{Finančné výpomoci}}{\text{Celkový kapitál}}$$

4 Dôležité aspekty analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver

V tejto časti kapitoly sa zameriam na oboznámenie sa s významom malých a stredných podnikov na Slovensku. Ďalej sa zameriam na stručnú charakteristiku Tatra banky a pekárskeho podniku „Topec, a.s.“ Cieľom kapitoly bude stanovenie dôležitých aspektov analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver prostredníctvom dôsledného skúmania úverového procesu na konkrétnom modelovom príklade.

4.1 Postavenie malých a stredných podnikov na Slovensku

Malé a stredné podniky tvoria významnú súčasť ekonomiky slovenského hospodárstva, pričom sa na tvorbe hrubého domáceho produktu alebo pridanej hodnoty podieľajú približne 60 %. Ich význam v národnom hospodárstve spočíva v tom, že sú hnacou silou jeho rozvoja najmä svojou pružnosťou pri prijímaní a využití najprogressívnejších technológií, tvorby pracovných miest a ako hlavný iniciátor rastu životnej úrovne obyvateľstva. V rozšírenej Európskej únii existuje približne 23 miliónov malých a stredných podnikateľov, ktorí poskytujú 75 miliónov pracovných miest, a tak predstavujú 99 % všetkých európskych podnikov. Podobná situácia je aj na Slovensku, kde 99 % tvoria MSP, pričom takmer 81% podnikateľských subjektov má do 10 zamestnancov.¹

Kritériá na rozdelenie MSP sú nasledovné:

- počet zamestnancov
- ročný obrat
- ročná súvaha

Tab. 2 Kategorizácia podnikov

Kategória podniku	Počet zamestnancov	Ročný obrat / ročná súvaha	
Veľký	> 250	> 50 mil. Eur	> 43 mil. Eur
Stredne veľký	< 250	< = 50 mil. Eur	< = 43 mil. Eur
Malý	< 50	< = 10 mil. Eur	< = 10 mil. Eur

Zdroj: Členenie MSP podľa Európskej komisie 2005

Základné prvky systému podpory v SR sú tvorené ministerstvami najmä ministerstvom hospodárstva, Slovenskou záručnou a rozvojovou bankou a Národnou

¹ <http://209.85.135.132/search?q=cache:bFtsJCZqPQ8J:apvv.sk/doc/statna-pomoc> (cit. 2010-2-24)

agentúrou pre rozvoj malého a stredného podnikania (NARMSP). V súčasnom období zohráva dôležitú úlohu Národná agentúra (NARMSP), ktorá je hlavným realizátorom podpory a súčasne zabezpečuje implementáciu programov PHARE pre rozvoj MSP na Slovensku.

Hlavnou aktivitou NARMSP je poskytovanie podporných úverov pre podnikateľov podľa nasledujúcich úverových programov:

- *Podporný úverový program* pre podniky do 250 zamestnancov, z prostriedkov štátneho rozpočtu, z programu PHARE a od spolupracujúcich bánk (Slovenská sporiteľňa, VÚB, Tatra banka, Ľudová banka, Poštová banka a Istrobanka)
- *Mikropôžičkový program nebankových pôžičiek* pre malé firmy do 10 zamestnancov
- *Kapitálové investície* priamo do imania podniku od bánk
- *Grantové programy* na transfer technológií s možnosťou získať nenávratnú dotáciu na nákup pokrokovej technológie zabezpečujúcej inovácie a zefektívnenie produkcie.²

Banky a ďalšie organizácie poskytujúce rizikový kapitál majú pri rozvoji malého a stredného podnikania nezastupiteľnú úlohu. Ich podiel a jeho forma závisia od momentálnej situácie na finančnom trhu, na tom, či banky majú dostatok voľných prostriedkov a či sú ochotné poskytnúť pre malých a stredných podnikov výhodný úver.

4.2 Charakteristika podniku Topoľčianske pekárne a cukrárne a.s. „Topec“

Prvopočiatky výrobných organizácií, zaoberajúcich sa výrobou pekárskych výrobkov ako samostatných organizačných jednotiek, zaznamenávame na začiatku 50-tych rokov. V regióne okresu Topoľčany sa vytvoril výrobný závod, ktorý nadviazal na tradíciu *remeselných malopekární*. V priebehu svojho vývoja prešiel mnohými organizačnými zmenami. V súvislosti s narastajúcimi požiadavkami na množstvo, kvalitu, rozširovanie sortimentu, čerstvosť a pokrytie potrieb zásobovania pekárskymi a cukrárskymi výrobkami, menila sa aj výrobná-technická a technologická úroveň výrobných kapacít. V 70-tych rokoch boli sprevádzkované nové výrobné kapacity v priemyselnej pekárni Topoľčany, ktorá disponuje dostatočným materiálno-technickým zázemím, potrebným pre

---

² http://fsi.uniza.sk/kkm/publikacie/mie/mie_13.pdf (cit. 2010-2-24)

zásobovanie pekárskymi výrobkami. Cukrárska výroba, ktorú prevádzkujú vo výrobnom areáli na Krušovskej ulici v Topoľčanoch, nadviazala na dlhoročnú tradíciu tejto výroby v minulosti. Zásobovanie touto skupinou výrobkov pekárň Topec realizuje nielen v okrese Topoľčany, ale aj v celom Nitrianskom regióne.

Výsledkom procesu privatizácie bývalého štátneho podniku bol vznik Topoľčianskych pekární a cukrárni a.s. 1.5.1992. Akcionárom novej akciovej spoločnosti je v súčasnosti takmer deväťsto akcionárov investičných spoločností a fyzických osôb. Od 1.1.2008 sa stal TOPEC a.s. hlavným dodávateľom pekárskych výrobkov pre obchodné siete Jednota Nitra, Nitrazdroj a.s. a Jednota Topoľčany. V týchto predajniach nájdete kompletný sortiment výrobkov vyrábaných najmodernejšou technológiou, za prísnych pravidiel HaCCP.

V pekárenskej výrobe sa vyrába 92 obchodných druhov výrobkov. Na štruktúre pekárskej výroby sa chlieb a bežné pečivo podieľalo 59,8 %, jemné pečivo 31,4 %, trvanlivé pečivo 2,2 %, strúhanka 2,2 % a ostatné výrobky 4,4 %. V cukrárenskej výrobe sa vyrábalo 93 obchodných druhov výrobkov. Na štruktúre cukrárskych výrobkov sa balené výrobky podieľajú 19,4 %. Celkový nákup zásob surovín a obalov za rok 2008 predstavoval čiastku 40 005 Sk.³

Hlavný dodávateľia surovín:

- Super-Pek, a.s. Bratislava
- ADIVIT spol. s.r.o. Nitra
- MILSY Bánovce nad Bebravou, a.s.
- Mlyn Šurany, s.r.o.

Medzi najvýznamnejších odberateľov patria:

- SUPER-Pek, a.s. Bratislava
- COOP Jednota SD Topoľčany
- COOP Jednota SD Nitra
- Nitrazdroj, a.s. Nitra

---

³ <http://www.topec.sk/o-firme/> (cit. 2010-1-24)

4.3 Charakteristika Tatra banky, a.s.

Tatra banka vznikla v roku 1990 ako prvá súkromná banka na Slovensku. V súčasnosti je členom RZB Group a jednou z najúspešnejších dcérskych spoločností Raiffeisen International Bank-Holding AG. RZB AG je materskou spoločnosťou RZB Group a centrálnou inštitúciou najsilnejšej bankovej skupiny v Rakúsku s najväčšou distribučnou sieťou – Raiffeisen Banking Group.. Je modernou univerzálnou bankou s komplexnou ponukou bankových služieb a riešení v oblasti spravovania financií pre firemných aj individuálnych klientov. Prostredníctvom svojej siete 153 obchodných miest pôsobí vo všetkých regiónoch Slovenska a zamestnáva okolo 3400 zamestnancov.

Tatra banka je v súčasnosti treťou najväčšou a dlhodobo najefektívnejšou bankou na Slovensku. Tatra banka si každoročne zachováva pozíciu lídra v mnohých oblastiach, čo potvrdzujú aj prestížne medzinárodné ocenenia ako *banka roka 2008*, *banka s najlepším internetbankingom*, *najlepšia banka v oblasti obchodovania s devízami na Slovensku*. Prirodzeným cieľom banky je dosahovať kontinuálny nárast finančných ukazovateľov a zvýšenie produktivity spojenú s racionalizáciou a prísnu kontrolou prevádzkových nákladov. Banka je pravidelne hodnotená medzinárodnou ratingovou agentúrou *Moody's Investors Service*. Centrála Tatra banky sídli na Hodžovom námestí v Bratislave.⁴

Od začiatku svojej existencie banka využíva najmodernejšie technológie. Ako prvá používala:

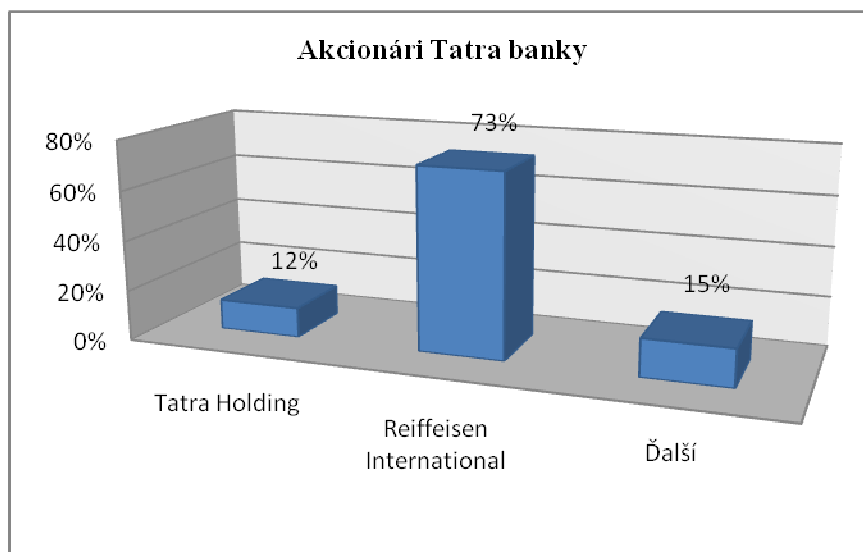
- on-line prepojenie v rámci pobočkovej siete,
- bola jednou z prvých bánk na Slovensku pripojenou na SWIFT
- prvá prišla na trh s ponukou Internet bankingu
- ako prvá zaviedla na trh novú službu *zasielanie výpisu z účtu* prostredníctvom internetu.
- v oblasti elektronických služieb rozšírila svoju ponuku o novú službu *Mobil banking*, ktorá umožňuje získavať informácie o zostatku a pohyboch na účte ako aj zadávať platobné príkazy prostredníctvom mobilného telefónu.

---

⁴ <http://www.tatrabanka.sk/cms/page/sk/about/O-Tatra-banke.html> (cit 2010-1-24)

Akcionáři spoločnosti sú:

Obr. 7 Akcionári spoločnosti Tatra banky

Zdroj: vlastné spracovanie informácií

4.3.1. Úverové produkty v Tatra banke a.s., pre podnikateľské subjekty

Pre segment malých a stredných podnikateľov má Tatra banka 9 firemných centier a 8 obchodných zastúpení firemných centier. Práca oddelenia firemných klientov spočíva najmä v starostlivosti o existujúcich firemných klientov a tiež v akvizičnej činnosti vyvíjanej za účelom získania nových firemných klientov. V segmente veľkých firemných klientov sa Tatra banke aj napriek výraznej zmene ekonomického prostredia a začínajúcej finančnej kríze podarilo opätovne dosiahnuť výrazný rast. V prvom polroku 2008 dynamicky rástli úvery, ktoré dosiahli výšku 65,07 mld. Sk (2,16 mld. EUR). Rovnakým tempom pokračoval rast depozít, ktorých objem predstavoval výšku 59,65 mld. Sk (1,98 mld. EUR).⁵

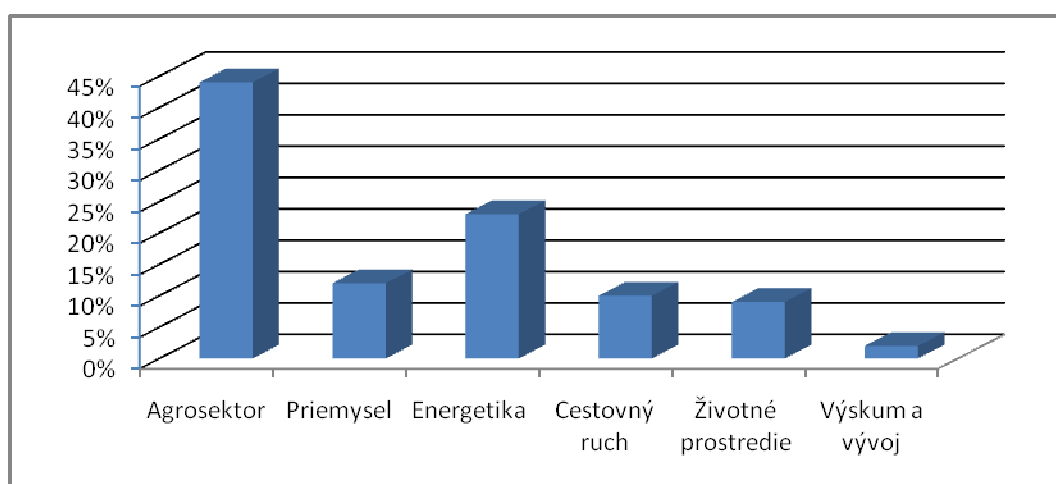
V segmente malých a stredných firiem bola v roku 2008 venovaná mimoriadna pozornosť akvizičnej činnosti. Počet klientov medziročne vzrástol o 10 %. V oblasti financovania bolo prvoradou snahou banky prinášať nové a efektívne produkty financovania pre klientov, ktoré zodpovedajú ich potrebám a očakávaniam. Objem úverového portfólia dosiahol objem 36,95 mld. Sk (1,23 mld. EUR), čo predstavuje až 33 % nárast oproti minulému roku. Podobne ako u veľkých firemných klientov aj v segmente malých a stredných firemných klientov sa podarilo zvýšiť efektívnosť poskytovania úverov,

⁵ www.tatrabanka.sk/cms/att/194260/vyrocná_správa2008.pdf (cit. 2010-2-24)

ktorých počet vzrástol medziročne o 43 %. V objemovom vyjadrení ide o nárast nových úverov o 18 %, čo predstavuje 8,10 mld. Sk (269 mil. EUR).

Tatra banka sa významne podieľa na spolufinancovaní, predfinancovaním nenávratného finančného príspevku a medzifinancovaním na viac ako 110 projektoch v objeme okolo 2,4 mld. Sk, realizovaných prevažne v oblasti *poľnohospodárstva, priemyslu a služieb, energetiky a životného prostredia*. Nasledujúci graf vyjadruje schválené úvery v Tatra banke podľa sektorov súvisiacich s *pomocou zo štrukturálnych fondov*.

Obr. 8 Schválené úvery v Tatra banke podľa sektorov za rok 2008

Zdroj: vlastné spracovanie podľa dostupných informácií

Tatra banka poskytuje nasledovné úverové produkty pre podnikateľské subjekty⁶:

1. *Krátkodobé úvery – do 1 roka*
2. *Strednodobé úvery – od 1 roka do 5 rokov*
3. *Dlhodobé úvery – nad 5 rokov*
4. *Kontokorentné úvery*
5. *Špeciálne úverové programy*
  - *PHARE*
  - *JEXIM bank*
  - *Bankové záruky SZRB*

1. Krátkodobé úvery

Tento druh úverov je ponúkaný klientom na:

- *krátkodobé investície*

---

⁶ Interné údaje Tatra banky

- preklopenie situácie pri krátkodobom nedostatku kapitálu
- financovanie potrieb prevádzkového kapitálu
- financovanie exportu a s ním súvisiacich operácií

Krátkodobé úvery nie sú zo strany podnikateľov najžiadanejšími úvermi. Z pohľadu banky sú tieto úvery najlikvidnejšie, a preto tvoria najväčšiu skupinu v úverovom portfóliu banky.

2. Strednodobé úvery

Do tejto skupiny zaraďujeme všetky úvery, ktoré boli poskytnuté na obdobie dlhšie od jedného do piatich rokov. Môžu sa použiť na:

- zakúpenie strojov a technológií
- zakúpenie nehnuteľností
- modernizáciu zariadení
- nákup zásob a surovín použité na ďalšie spracovanie

V súčasnosti strednodobé úvery tvoria druhú najväčšiu časť úverového portfólia Tatra banky, a.s. Dôvodom vyhľadávania tohto druhu refinancovania klientmi je širšia možnosť realizácie svojich projektov a splácania najmä z časového hľadiska.

V našom úverovom procese pre pekársky podnik Topec bol zvolený úver Business úver^{TB} Express, ktorý je určený:

- pre živnostníkov a podnikateľov
- s ročným obratom s cca 100000 EUR
- klientov aj neclientov Tatra banky
- spĺňajúcich požiadavku hodnotiaceho modelu
- na financovanie prevádzkových a investičných potrieb
- výška úveru od 3500 EUR do 70000 EUR
- výška úrokovej sadzby od 7 % p.a.

3. Dlhodobé úvery

Dlhodobé úvery sú poskytované na obdobie viac ako 5 rokov. Sú určené na refinancovanie finančne náročných projektov, ktorých návratnosť má charakter dlhodobej povahy, ako napr.

- nákup, rekonštrukcia a modernizácia nehnuteľností
- nákup technológií

- projektové financovanie

V prípade poskytovania dlhodobých úverov musí banka zohľadniť najmä finančné ukazovatele a reálnosť podnikateľského zámeru žiadateľa o úver. Dlhodobé úvery tvoria najmenšiu časť úverového portfólia banky.

4. Kontokorentné úvery

Patria medzi najrozšírenejšie bankové úvery. Klient má v banke otvorený bežný účet, ktorý je kombináciou vkladového a úverového účtu. Banka sa v úverovej zmluve dohodne sa klientom na určitom úverovom limite, ktorý predstavuje výšku povoleného debetného zostatku na bežnom účte. Použitie kontokorentného úveru:

- vyrovnanie výkyvov bežného účtu
- krytie sezónnych potrieb
- krátkodobé investičné výdavky

Hlavnou výhodou tohto druhu úveru je, že klient nemusí pri každej potrebe krátkodobých peňažných prostriedkov uzatvárať novú úverovú zmluvu.

4.4 Úverový proces v Tatra banke, a. s.

Obsah tejto časti bude zameraný na popisanie úverového procesu, ktorý bude uskutočnený v pobočke Tatra banky v Nitre na Štefánikovej triede. V úverovom procese bude posudzovaný pekársky podnik Topec, a.s. so sídlom v Topoľčanoch. Predmetom jeho skúmania budú vykázané účtovné doklady a na základe týchto údajov budú stanovené dôležité aspekty analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver. Úverový proces v Tatra banke, a.s. je zoradený do nasledovných logicky na seba nadväzujúcich etáp:

- *Etapa žiadosti o poskytnutie úveru*
- *Etapa úverovej analýzy klienta*
- *Etapa uzatvorenia úverovej zmluvy a uvoľnenie čerpanie úveru*
- *Etapa splácania a monitorovania úveru*
- *Etapa splatenia úveru a ukončenie úverového vzťahu*

4.4.1 Žiadosť o poskytnutie úveru

Žiadosť klienta o bankový úver je základom úverového obchodu, prostredníctvom ktorého banka preveruje spôsobilosť klienta pri splácaní úveru.

Táto etapa úverového procesu sa uskutočňuje formou *úvodnej schôdzky*, pohovoru klienta s pracovníkom úverového oddelenia banky. V našom prípade ide o pobočku v Nitre na Štefánikovej triede. Žiadateľ je uvítaný *relationship managerom*, ktorý sa venuje financovaniu malých a stredných podnikov. Úlohou pracovníka je dostatočne pochopiť požiadavky žiadateľa. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že na dosiahnutie vzájomného pochopenia pri stretnutí so žiadateľom o úver je nutné⁷:

- *definovať predmet rokovania (objekt)* identifikovať oblasť, ktorej sa bude rokovanie týkať
- *definovať cieľ rokovania* cieľom by mala byť obojstranná výhodnosť
- *získať a udržať si pozornosť a vnímavosť*
- *dosiahnuť zrozumiteľnosť vyjadrovať myšlienky spôsobom, ktorý umožní rovnaké pochopenie druhej strany.*

Pekársky podnik Topec, a.s. si naplánoval, že chce rozšíriť svoju výrobu zakúpením nových strojov, preto hľadá možnosti financovania svojich zámerov z externých zdrojov. Z tohto dôvodu sa pekárne Topec, a.s. obrátila na svoju komerčnú banku Tatra banka, a. s., kde má vedený svoj podnikateľský účet. Podnik žiada o nasledovný úver:

Typ úveru: Strednodobý investičný úver

Účel použitia úveru: Zakúpenie nových strojov

Suma úveru: 70 000 €

Doba splatnosti: 5 rokov

Zabezpečenie úveru: nehnuteľný majetok spoločnosti

Hodnota zabezpečenia: 50 000 €

Na základe informácií, ktoré boli získané pri rozhovore s klientom, ktorý žiadal o úver ponúkne pracovník Tatra banky aktuálne úverové produkty, ktoré čo najlepšie uspokojia požiadavky klienta.

---

⁷ DVORCIAKOVÁ, B., KAPÁŠOVÁ, S. 1998. *Proces úverovania v banke*. Bratislava: EMKA, 1998. 59 s. ISBN 80-8043-040-3

Ak si klient vyberie z radu úverových produktov, celá fáza úverového procesu prechádza k vyplneniu žiadosti o úver (Príloha 1). V našom prípade pekársky podnik Topec, a. s. podal žiadosť o úver „*BusinessTB Expres*“. K žiadosti o poskytnutie úveru je potrebné, aby pracovník banky zhromaždil všetky dostupné informácie o klientovi a to:

1. Základné údaje o klientovi

*Základné údaje o klientovi sú uvedené v tlačive žiadosti o poskytnutie úveru a obsahuje nasledovné údaje:*⁸

- informácie o žiadateľovi: názov firmy, právna forma, sídlo, IČO, DIČ, telefónne číslo, email
- predmet podnikania
- typ a objem požadovaného úveru
- dátum predpokladaného čerpania úveru, dátum splatnosti úveru
- účel použitia úveru
- spôsob splácania, resp. konečnú splatnosť úveru
- navrhované zabezpečenie úveru

K žiadosti o úver je potrebné, aby pracovník banky získal od klienta podklady *právneho charakteru* (bližšie sú popísané v nefinančnej analýze podniku) a *ekonomického charakteru*, rôzne *podporné podklady*, podklady preukazujúce účelové použitie úverových prostriedkov, doklady k zabezpečeniu a ostatné podklady podľa požiadaviek banky.

Podklady ekonomického charakteru

Preukazujú majetkovú a finančnú situáciu podniku. Podnik Topec, a. s. musí doložiť nasledovné ekonomické podklady:

- finančné výkazy za posledné 2 ukončené účtovné obdobia, v tomto prípade firma vedie podvojnú účtovníctvo a finančnými výkazmi sú *súvaha, výkaz ziskov a strát* a *výkaz cash flow*
- v prípade potreby predbežné číselné údaje výkazov z aktuálneho roka
- daňové priznanie za 2 ukončené účtovné obdobia
- potvrdenia o zaplatení dane
- doklad o plnení si záväzkov voči Sociálnej poisťovni

---

⁸ Interné postupy Tatra banky

Tatra banka požaduje od klienta ešte doplňujúce údaje, ktoré sú z jej pohľadu dôležité:

- *Informácie o pohľadávkach*
  - ✓ z obchodného styku
  - ✓ voči spoločníkom
- *Informácie o záväzkoch*
  - ✓ z obchodného styku
  - ✓ voči spoločníkom
  - ✓ lízinky, úvery
- *Informácie o nákladoch*
  - ✓ účtovaných v účtovnej skupine 51- Služby
  - ✓ účtovaných v účtovnej skupina 551 – Odpisy
- Informácie o financiách
  - ✓ zostatky na bankových účtoch
  - ✓ výhľad objemu tržieb do budúcnosti

Na získanie doplňujúcich informácií o klientoch, Tatra banka využíva interne vypracované tlačivo, ktoré je uvedené v Prílohe 2.

Podporné podklady

Podporné podklady umožňujú banke vytvoriť stanovisko k požiadavkám klienta.

Medzi tieto podklady patria:

- dodávateľské zmluvy, cenové ponuky a katalógy
- prehľad pohybov na účtoch za uplynulé obdobia (bankové výpisy)
- informácie o konkurencii v odvetví, o dodávateľoch, zákazníkoch

2. Doplňujúce údaje o klientovi

Doplňujúce údaje umožňujú banke získať lepší pohľad na firmu z celkového zhodnotenia, ktoré pochádza z externého prostredia. Tatra banka využíva pri hodnotení klienta nasledovné externé zdroje:

- odborná tlač
- informácie štatistického úradu
- informácie od iných bánk

Po získaní všetkých potrebných informácií Tatra banka prechádza do druhej etapy úverového procesu, ktorá sa zaoberá *úverovou analýzou klienta*.

4.4.2 Úverová analýza klienta

Analýza úverovej spôsobilosti žiadateľa o úver je najdôležitejšou časťou úverového procesu. Táto analýza umožňuje banke identifikovať, kvantifikovať a posúdiť riziká vyplývajúce z daného úverového obchodu. Na základe tejto analýzy banka stanovuje *vhodnosť konkrétnej formy úveru, spôsob financovania a prostriedkov zaistenia*. Správne posúdenia žiadateľa o úver si vyžaduje okrem posúdenia jeho finančnej situácie aj posúdenie širších nefinančných charakteristík. Analýza úverovej schopnosti klienta v Tatra banke zahŕňa *finančnú aj nefinančnú analýzu*.

Cieľom všetkých častí analýzy úverovej schopnosti žiadateľa o úver je kvantifikácia a ohodnotenie úverových rizík klienta. Výsledkom merania týchto rizík je stanovenie bonity a ratingu klienta. Pre tieto účely má Tatra banka stanovené ratingové systémy prostredníctvom ktorých dokáže zatriediť klientov banky do jednotlivých kategórií. Tatra banka využíva *interný ratingový systém* od hlavného vlastníka *RZB Group*. Dôvodom využívania takéhoto systému je, aby boli výsledné ratingy porovnateľné s inými bankami, ktoré sú členom *RZB Group*. Východiskom pre interný rating je úverová analýza v rámci ktorej sa využíva pomerová analýza alebo metódy bodového hodnotenia tzv. *scoringové modely*. Z organizačného hľadiska sú v Tatra banke za riadenie úverového rizika zodpovedné nasledovné odbory:

- *odbor Wholesale Credit Risk Management*
- *odbor Retail Credit Risk Management*
- *oddelenie úverovej kontroly a reportingu*
- *oddelenie Work out*
- *oddelenie Basel 2 Compliance*
- *úverový výbor Credit Committee*
- *úverový výbor pre problémové úvery (Problem Loan Committee)*

Hodnotenie spôsobilosti klienta sa vykonáva podľa toho, či je klient žiadajúci o úver:

Novým klientom banky – za nového klienta je považovaný ten klient, ktorý má s bankou uzatvorený obchodný vzťah menej ako 6 mesiacov

Dobrý klient banky –za dobrého klienta sa považuje ten klient, ktorý ukončil aspoň jeden bezproblémový obchodný vzťah s bankou, resp. je v aktívnom obchodnom vzťahu viac ako 6 mesiacov a dodržiava všetky zmluvné podmienky

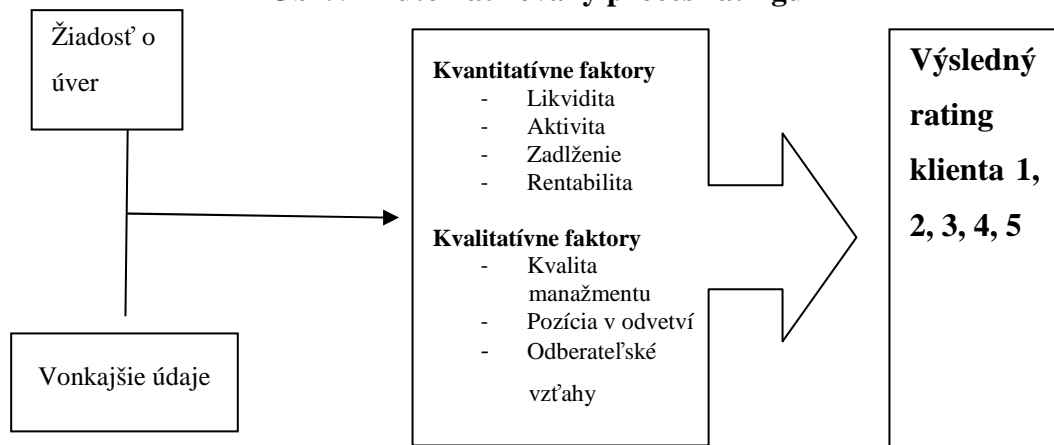
Klient s výhradou – ide o klienta, ktorý má aktívny obchodný vzťah s bankou viac ako 6 mesiacov, porušenie platobných povinností a ostatných podmienok, ktoré sú stanovené v úverovej zmluve nie sú dlhšie ako 90 dní a porušenie platobnej povinnosti nie je priamo spôsobené klientom.

Dôležitým zdrojom pri hodnotení klienta môžu byť aj nasledovné skutočnosti:

- *exekúcia na bežnom účte*
- *nepovolené prečerpanie na bežnom účte*
- *opakujúce sa debety na účte*
- *zlá komunikácia klienta s bankou, vyhýbanie sa rokovaniam*

Automatizovaný proces ratingu je zobrazený na nasledujúcom obrázku.

Obr. 9 Automatizovaný proces ratingu

Zdroj: vlastné spracovanie z interných dokumentov Tatra banky

Analýza úverovej spôsobilosti sa skladá z finančnej a nefinančnej analýzy. Pre vykonanie týchto analýz využijem údaje z vybraného podniku Topec, a.s.

4.4.2.1 Finančná analýza klienta

Finančná analýza je rozbor účtovných údajov zameraný na poznanie finančnej situácie podniku a činitele, ktoré ju ovplyvňujú. Má analytický, ale aj hodnotiaci charakter. Umožňuje odhaliť silné a slabé stránky podniku, ktoré determinujú jeho finančný stav. Pre banku je finančná analýza klienta veľmi dôležitá prostredníctvom ktorej dokáže zhodnotiť

finančnú situáciu podniku na základe zvolených finančných ukazovateľov. Tatra banka sa zameriava v rámci hodnotenia klientov na *finančnú analýzu ex post*.

Finančná analýza ex post vychádza predovšetkým z údajov dosiahnutých v účtovnej závierke podniku. Snaží sa objasniť súčasný stav, analyzovať existujúcu finančnú situáciu podniku analyzovaním príčin, ktoré predchádzali súčasnému stavu to znamená, že je orientovaná do minulosti.

Analýza úverovej schopnosti podnikateľského subjektu je dôkladnejšia a viac podrobná ako pri osobách, ktoré nie sú podnikateľmi. Základ tvorí poznanie finančnej histórie a súčasnej finančnej situácie, na báze ktorých môže banka odhadovať budúci vývoj rizík úverového obchodu. Preto Tatra banka v rámci skúmania úverovej spôsobilosti klienta využíva nasledovné výkazy nakoľko skúmaný podnik vedie podvojnú účtovníctvo:

- *súvaha*
- *výkaz ziskov a strát*
- *výkaz Cash Flow*
- *daňové priznanie za dve účtovné obdobia s pečiatkou príslušného Daňového úradu*
- *aktuálne daňové priznanie, výkaz ziskov a strát, súvahu, výkaz cash flow, ktoré dodá klient priebežne*

Za vypracovanie finančnej analýzy je v banke zodpovedný úverový analytik, ktorý pre posúdenie úverovej spôsobilosti klienta využíva interný softvér. Finančná analýza bude realizovaná na vybranom pekárskom podniku Topec, a. s. so sídlom v Topolčanoch, ktorý mi poskytol finančné výkazy za dve ukončené účtovné obdobia 2007 a 2008.

Analýza súvahy

Prostredníctvom analyzovania súvahy banka získa prehľad o majetkovej a finančnej štruktúre daného subjektu. Majetkovú štruktúru predstavujú jednotlivé položky aktív. Finančná štruktúra podniku je charakterizovaná položkami pasív, ktoré sú rozdelené na vlastné zdroje a cudzie zdroje, a ktoré predstavujú zdroje financovania majetku podniku.

V rámci hodnotenia súvahy si analytik Tatra banky všíma nasledovné skutočnosti:

- *charakter podnikateľskej činnosti* – od toho sa odvíja hodnotenia vykazovaných položiek aktív a naznačuje aký rýchly môže banka očakávať ich obrat
- *objem a použitie bankových úverov* – v tomto bode sa Tatra banka zameriava na získanie údajov o tom akými druhmi úverov podnik disponuje a v prípade prijatia ďalšieho úveru nebude ohrozená pozícia

- *základné imanie* – dôležitý faktor pre veriteľov, ktorým vlastníci kryjú prípadné straty
- *objem likvidných prostriedkov* – naznačuje či má podnik dostatok obežného majetku a v dostatočnej likvidnej forme
- *pomer zásob k ročnému predaju* – prostredníctvom pomeru sa dá určiť existencia nadbytočných alebo nepredajných zásob

Tab. 3 Majetková štruktúra Topec, a. s. v tis. Sk

Ukazovateľ v tis. Sk	Rok		Štruktúra v %	
	2007	2008	2007	2008
Majetok spolu	46724	52296	100	100
Neobežný majetok	23613	32460	50,54	62,07
DHM:	22700	31874	48,58	60,95
Pozemky	1943	1943	4,16	3,72
Stavby	7848	10921	16,80	20,88
Samostatné hnutelné veci a súbory hnutelných vecí	12905	18759	27,62	35,87
DNM	313	266	0,67	0,51
DFM	600	320	1,28	0,61
Obežný majetok	23034	19696	49,30	37,66
Zásoby	2566	3453	5,49	6,60
Dlhodobé pohľadávky	0	0	-	-
Krátkodobé pohľadávky	15843	12639	33,91	24,17
Finančné účty	4625	3604	9,90	6,89
Časové rozlíšenie aktív	77	140	0,16	0,27

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa súvahy podniku

Prostredníctvom analýzy majetkovej štruktúry získa banka rýchle informácie o tom v akých aktívach má podnik investované peňažné prostriedky. Z uvedeného vyplýva, že podnik najviac finančných prostriedkov má umiestnených v neobežnom majetku hlavne v dlhodobom hmotnom majetku prostredníctvom ktorého sa snaží zvyšovať výkonnosť svojej činnosti. Z hľadiska vývoja môžeme vidieť, že hodnota neobežného majetku sa zvyšovala v dôsledku rozšírenia stavieb a zakúpenia nových strojov do výroby.

Obežný majetok podniku v roku 2008 klesol z 23034 tis. Sk na 19 696 tis. Sk. Pozitívne môžeme hodnotiť pokles krátkodobých pohľadávok podniku, čím si podnik vylepšil hodnotu ukazovateľa doby inkasa pohľadávok.

Celkovo môžeme povedať, že majetková štruktúra podniku sa oproti roku 2007 zvýšila v dôsledku zvýšenia neobežného majetku čo banka hodnotí pozitívne.

Tab. 4 Kapitálová štruktúra Topec, a.s

Ukazovateľ v tis. Sk	Roky		Štruktúra v %	
	2007	2008	2007	2008
Vlastné imanie a záväzky spolu	46724	52296	100,00	100,00
Vlastné imanie	31540	21287	67,50	40,70
Základné imanie	25236	25236	54,01	48,26
Kapitálové fondy	1583	1583	3,39	3,03
Fondy zo zisku	2419	2591	5,18	4,95
Výsledok hospodárenia minulých rokov	1304	-9012	2,79	-17,23
Cudzie zdroje	15184	30853	32,50	59,00
Rezervy	1619	1431	3,47	2,74
Dlhodobé záväzky	968	7366	2,07	14,09
Krátkodobé záväzky	8718	15754	18,66	30,12
Bankové úvery	3879	6302	8,30	12,05
Krátkodobé finančné výpomoci	0	0	0,00	0,00
Časové rozlíšenie pasív	0	156	0,00	0,30

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa súvahy podniku

Strana pasív sa chápe ako súhrn finančných zdrojov, ktoré sa vynaložili na získanie podnikového majetku. Zastúpenie jednotlivých zložiek kapitálu charakterizuje finančnú štruktúru podniku. Pri hodnotení vlastného imania a záväzkov spolu Tatra banku zaujíma v prvom rade pomer *vlastných a cudzích zdrojov*. Naznačuje úroveň zadĺženosti. Tatra banku ďalej zaujíma objem vlastného imania spoločnosti.

Na strane pasív prišlo oproti roku 2007 k výrazným zmenám. Objem cudzích zdrojov vzrástol o vyše 50 %, čo je varovným signálom pre banku. Vlastné imanie podniku bolo v roku 2008 znížené na úroveň 21 287 tis. Sk v dôsledku straty vo výsledku hospodárenia za účtovné obdobie. Tatra banka celkovo zhodnotila stranu pasív pekárskeho podniku ako rizikovú nakoľko prišlo k zvýšeniu cudzích zdrojov v roku 2008.

Analýza pracovného kapitálu

Banka sa o pridelení úveru podnikateľskému subjektu rozhoduje aj na základe analýzy pracovného kapitálu. Pokiaľ podnik nevykazuje dostatočnú úroveň pracovného kapitálu, klient je považovaný z pohľadu kapitálovej štruktúry za nedostatočne stabilný a musí pri rozhodovaní analyzovať, čo spôsobilo tento stav a zistiť či nový úver nebude pre subjekt príliš rizikový.

Tab. 5 Pracovný kapitál pekárskoho podniku Topec, a.s. v tis. Sk

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa		Zmena	Index
	2007	2008	2008 - 2007	2008/2007
Obežný majetok	23034	19696	-3338	0,86
Krátkodobý cudzí kapitál	12597	22056	9459	1,75
Dlhodobé pohľadávky	0	0	0	-
Čistý pracovný kapitál(+) nekrytý dlh (-)	10437	-2360	-12797	- 0,23

Zdroj: Vlastné výpočty podľa súvahy podniku

Z rozdielu obežného majetku a krátkodobého cudzieho kapitálu môžeme vidieť, že v roku 2007 podnik vykazoval *čistý pracovný kapitál* vo výške 10437 tis. Sk, ale v roku 2008 sa situácia podniku zmenila a v tomto období podnik vykazuje *nekrytý dlh*, čo znamená, že bol podkapitalizovaný a požičaný krátkodobý kapitál použil na financovanie dlhodobých aktív. Tento jav je pre banku hrozbou, pretože povinnosť vrátiť finančné prostriedky, ktoré si podnik požičal mu vzniká skôr ako sa reprodujú stále aktíva. Toto banka hodnotí negatívne.

Analýza výkazu ziskov a strát

Výkaz ziskov a strát nám podáva informácie o výnosoch a nákladoch podniku podľa jednotlivých činností podniku a to z *hospodárskej, finančnej a mimoriadnej činnosti*. Z rozdielu výnosov a nákladov vieme určiť zisk (+) alebo stratu (-) podniku.

Tab. 6 Výsledok hospodárenia pekárskoho podniku Topec, a.s. v tis. Sk

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa		Zmena	Index
	2007	2008	2008 - 2007	2008/2007
VH z hospodárskej činnosti	2156	-7978	-10134	- 3,70
VH z finančnej činnosti	-383	-1001	-618	2,61
VH z mimoriadnej činnosti	0	0	0	-
VH za účtovné obdobie	1413	-9012	-10425	- 6,38

Zdroj: Vlastné výpočty podľa výkazu ziskov a strát podniku

Z výsledkov hospodárenia za jednotlivé roky môžeme vidieť, že podnik vykázal za rok 2007 *zisk* vo výške 1413 tis. Sk, avšak v roku 2008 už vykázal *stratu - 9012 tis. Sk*. Táto strata bola spôsobená hlavne stratou z hospodárskej činnosti vo výške – 7978 tis. Sk.

Pri analyzovaní výkazu ziskov a strát Tatra banka berie najväčší dôraz na ukazovateľ **EBITDA** (earnings before interest, taxes, depreciation and amortization) je to medzinárodne používaný ukazovateľ, ktorý informuje o VH pred úrokmi, zdanením a odpismi.

Tab. 7 EBITDA pekárskeho podniku Topec, a.s. v tis. Sk

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa		Zmena	Index
	2007	2008	2008 - 2007	2008/2007
VH z hospodárskej činnosti	1413	-9012	-10425	-6,38
Daň z príjmov z bežnej činnosti	360	33	-327	0,09
Odpisy DM	4989	5409	420	1,08
Nákladové úroky	346	232	-114	0,67
EBITDA	7108	-3338	-10446	-0,47

Zdroj: Vlastné výpočty podľa výkazu ziskov a strát podniku

Pri hodnotení ukazovateľa EBITDA je pre Tatra banku dôležité, aby hodnota ukazovateľa bola *kladná*. Pekársky podnik vykazuje kladnú hodnotu ukazovateľa len v roku 2007, nakoľko v roku 2008 je jeho hodnota záporná vo výške – 3338 tis. Sk. V prípade zápornej hodnoty *EBITDA*, ako je to v prípade pekárskeho podniku Topec, Tatra banka požaduje od klienta, aby doložil banke výhľad svojej činnosti na 3 nasledujúce roky, prostredníctvom ktorého podnik preukáže, že kúpou stroja na ktorý si berie úver zabezpečí splatenie úveru. Pri hodnotení ukazovateľa EBITDA Tatra banka postupuje, tak že porovnáva *dlhovú službu podniku* (súčet všetkých dlhov, ktoré podnik musí splácať) s ukazovateľom EBITDA. Podnik Topec vykázal za rok 2008 zápornú hodnotu ukazovateľa Topec, čo Tatra banka zhodnotila ako neschopnosť splácania ďalšieho úveru.

Analýza Cash Flow

Výkaz cash flow je súčasťou účtovnej závierky a prehľadne zachytáva nielen hospodárske, ale aj finančné transakcie podniku. Cieľom výkazu je preukázať celkové zdroje peňažných prostriedkov a ich využitie v členení na tri skupiny:

1. *na bežnú hospodársku činnosť*
2. *na investičnú činnosť*
3. *na finančnú činnosť*

Z pohľadu Tatra banky je tento výkaz pre hodnotenie bonity klienta dôležitý, pretože poskytuje informácie o reálnej hotovosti s ktorou podnik disponuje. Potreba prehľadu peňažných tokov je daná tým, že náklady a výnosy sa účtujú do obdobia, s ktorým vecne a časovo súvisia, a nie do obdobia, v ktorom sa prejavujú ako príjmy, resp. výdaje. Z toho potom vyplýva, že výnosy podniku sa nerovnajú jeho príjmom, náklady sa nerovnajú výdajom, a preto tiež výsledok hospodárenia nie je totožný s peňažnou hotovosťou, ktorou podnik disponuje. Pri posudzovaní cash flow banka využíva jeho nepriamu metódu.

Tab. 8 Netto Cash Flow v tis. Sk

Položky v tis. Sk	2008
Výsledok hospodárenia po zdanení	-9012
Odpisy	5409
Zmena stavu rezerv	-188
Zmena stavu časového rozlíšenia aktív	-63
zmena stavu časového rozlíšenia pasív	156
Zmena stavu krátkodobých záväzkov	7036
Zmena stavu krátkodobých pohľadávok	3204
Zmena stavu zásob	-887
Zmena stavu krátkodobých bank. Úverov a finančných výpomocí	0
Zmena stavu krátkodobého finančného majetku	0
Cash flow z prevádzkovej činnosti	5655
Zmena stavu dlhodobého hmotného a nehmotného majetku	-9127
Odpisy dlhodobého majetku	-5409
Zmena stavu finančných investícií	280
Cash flow z investičných aktivít	-14256
Zmena stavu pohľadávok za upísané vlastné imanie	0
Zmena stavu dlhodobých pohľadávok	0
Zmena stavu dlhodobých záväzkov	6398
Zmena stavu dlhodobých bankových úverov	2423
Zmena stavu vlastného imania	-10253
- Výsledok hospodárenia po zdanení	9012
Cash flow z finančných aktivít	7580
Net cash flow	-1021

Stav peňažných prostriedkov na začiatku obdobia	4625
Net cash flow	-1021
Stav peňažných prostriedkov na konci obdobia	3604

Zdroj: Vlastné výpočty

Čistý peňažný tok podniku za rok 2008 má zápornú hodnotu, čo naznačuje, že podnik má problémy so svojou *likviditou*. Záporné číslo netto cash flow má za následok záporný výsledok hospodárenia, ktorý pekársky podnik Topec dosiahol v danom roku. Z celkového zhodnotenia cash flow Tatra banka usúdila, že pekársky podnik Topec nemá dostatok zdrojov na splácanie ďalších dlhov.

Analýza pridanej hodnoty

Pri analýze pridanej hodnoty podniku Tatra banka sleduje, ako je podnik výnosný zo spracovania svojich výrobkov. Prostredníctvom pridanej hodnoty dokáže banka odhadnúť, či podnik dokáže vytvoriť dostatok zdrojov na pokrytie svojich osobných nákladov a vytvárať zdroje pre prípadné novoposkytnuté úvery.

Tab.9 Pridaná hodnota a osobné náklady pekárskeho podniku Topec v tis. Sk

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa		Zmena
	2007	2008	2008 - 2007
Obchodná marža	1211	833	-378
Výroba	82763	91350	8587
Výrobná spotreba	46924	53491	6567
Pridaná hodnota	37050	38692	1642
Osobné náklady	33470	40115	6645
Mzdové náklady	24421	28841	4420
Odmeny členom orgánov spoločnosti a družstva	0	0	0
Náklady na sociálne poistenie	8225	9967	1742
Sociálne náklady	824	1307	483

Zdroj: Vlastné výpočty

Z výslednej analýzy pridanej hodnoty môžeme vidieť, že pridaná hodnota podniku sa v roku 2008 zvýšila oproti roku 2007 o 1642 tis. Sk čo je pozitívne pre podnik. Avšak na druhej strane podniku v roku 2008 stúpili osobné náklady až o 6645 tis. Sk oproti roku 2007. Z porovnania pridanej hodnoty a osobných nákladov roku 2008 môžeme vidieť, že

podnik nevytvára dostatok finančných zdrojov na pokrytie svojich osobných nákladov. Túto situáciu Tatra banka hodnotí negatívne nakoľko by podnik nemal z akých zdrojov splácať žiadaný úver.

Analýza pomerových finančných ukazovateľov

Finančnú analýzu tvorí okrem analýzy jednotlivých výkazov podnikateľského subjektu, ktoré sledujú jednotlivé položky resp. trendy v ich vývoji, analýza pomerových ukazovateľov, ktorá analyzuje vzájomné väzby medzi položkami alebo skupinami položiek súvahy, výkazu ziskov a strát a výkazu cash flow. Vypovedacia schopnosť pomerovej analýzy je determinovaná kvalitou, kvantitou dát a skúsenosťami hodnotiteľa. Medzi pomerové finančné ukazovatele, ktoré hodnotí Tatra banka patria: ukazovatele *rentability*, *likvidity*, *aktivity*, *zadlženosti*.

Tab. 10 Ukazovatele rentability

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa		Zmena
	2007	2008	2008 - 2007
ROI	0,038	- 0,168	- 0,206
ROA	0,038	- 0,172	- 0,210
ROE	0,045	- 0,423	- 0,468
ROS	0,018	- 0,090	- 0,108

Zdroj: vlastné výpočty

Ukazovatele rentability vyjadrujú celkovú ziskovosť podnikateľskej činnosti. Z vypočítaných údajov môžeme vidieť, že ziskovosť podniku v roku 2007 bola kladná, ale situácia v roku 2008 sa zmenila, všetky ukazovatele rentability majú *záporné čísla*. Ukazovatele rentability pre hodnotenie ratingu klienta tvoria dôležitú časť, nakoľko podnik dosiahol v roku 2008 záporné hodnoty v ukazovateľoch, banka hodnotí túto situáciu negatívne.

Tab. 11 Ukazovatele aktivity

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa		Zmena
	2007	2008	2008 - 2007
Doba obratu zásob	9,33	12,62	3,29
Doba inkasa pohľadávok	57,60	46,18	-11,42
Doba splácania záväzkov	48,41	93,67	45,25
Doba obratu majetku	169,88	191,09	21,21
Obrat zásob	39,12	28,93	-10,20

Zdroj: vlastné výpočty

Ukazovatele aktivity poukazujú, ako podnik efektívne využíva majetok podniku. Z údajov z tabuľky môžeme vidieť, že doba obratu zásob v roku 2008 sa zvýšila z 9 dní na 12 dní. V prípade doby inkasa pohľadávok prišlo v roku 2008 k zlepšeniu. Z celkového hodnotenia môžeme vidieť, že v roku 2008 ukazovatele dosahujú horšie výsledky ako v roku 2007, okrem doby inkasa pohľadávok.

Tab. 12 Ukazovatele likvidity

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa		Zmena
	2007	2008	2008 - 2007
Pohotová likvidita	0,53	0,23	- 0,30
Bežná likvidita	2,35	1,03	- 1,32
Celková likvidita	2,64	1,25	- 1,39

Zdroj: Vlastné výpočty

Ukazovatele likvidity vyjadrujú schopnosť podniku splácať načas svoje záväzky voči svojim veriteľom. Ako môžeme vidieť výsledky jednotlivých ukazovateľov spĺňajú odporúčané hodnoty výnimku tvorí celková likvidita, ktorá by sa mala pohybovať od 1,5 – 2,5. V prípade hodnotenia likvidity podniku, banka berie do úvahy pohľadávky, ktoré sú návratné, preto do analýzy nezahŕňa nedobytné pohľadávky.

Tab. 13 Ukazovatele zadlženosti

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa		Zmena
	2007	2008	2008 - 2007
Celková zadlženosť	0,32	0,59	0,26
Stupeň samofinancovania	0,68	0,41	-0,27
Miera zadlženosti	0,48	1,45	0,97
Dlhodobá zadlženosť	0,14	0,29	0,15
Krátkodobá zadlženosť	0,19	0,30	0,11
Úverová zaťaženosť	0,08	0,12	0,04

Zdroj: vlastné výpočty

Ukazovatele zadlženosti vypovedajú o pomere medzi vlastným a cudzím kapitálom podniku. Z uvedenej tabuľky môžeme vidieť, že celková zadlženosť podniku za v roku 2008 zvýšila z 32 % na 59 % avšak ešte neprekročila bankou stanovenú hodnotu 70 %. V prípade ukazovateľa samofinancovania prišlo k poklesu zo 68 % na 41 %, čo je z pohľadu banky považovaný za priemer. Ukazovateľ miera zadlženosti vypovedá o podiele cudzích zdrojov na vlastných zdrojoch. Hodnota tohto ukazovateľa stúpla v roku 2008 na 145 %, čo bolo spôsobené zvýšeným podielom dlhodobých úverov, ktoré podnik prijal v roku 2008. Ukazovatele dlhodobá a krátkodobá zadlženosť vypovedajú o podiele krátkodobého a dlhodobého cudzieho kapitálu na celkovom kapitále podniku sú pomerne na rovnakej úrovni. V roku 2008 prišlo k zvýšeniu hodnoty ukazovateľa úverová zaťaženosť v dôsledku toho, že v roku 2008 podnik prijal nové dlhodobé úvery.

4.4.2.2 Nefinančná analýza

Dôležitou časťou pri hodnotení klienta pri žiadosti o úver Tatra banka využíva informácie získané formou *nefinančnej analýzy*. Cieľom tejto analýzy je definovanie všetkých nefinančných vplyvov a rizík z nich vyplývajúcich na podnikanie. Ak podnik vykazuje veľmi dobré výsledky z finančnej analýzy a na druhej strane horšie výsledky z nefinančnej analýzy, banka tieto výsledky hodnotí ako možné riziko pri poskytnutí úveru. Tatra banka sa pri nefinančnej analýze zameriava na hodnotenie *právnej spôsobilosti klienta, osobná dôveryhodnosť klienta, štruktúra dodávateľov a odberateľov, analýza úverového registra, predmet podnikateľskej činnosti,*

Analýza právnej spôsobilosti klienta

Prostredníctvom analýzy právnej spôsobilosti klienta Tatra banka získava informácie preukazujúce právnu subjektivitu žiadateľa o úver a jeho oprávnenosť vykonávať podnikateľskú činnosť. Medzi tieto doklady patria:

- *živnostenský list*
- *výpis z obchodného registra*
- *koncesná listina*
- *povolenie v zmysle osobitných predpisov*

Informácie, ktoré sú získané v tejto analýze umožňujú banke definovať právne pomery klienta a presvedčenie sa, či podnikateľ reálne existuje. Pre banku je rovnako dôležité posúdiť v rámci právnej spôsobilosti aj *majetkové pomery, spoluzodpovednosť a prevzaté záväzky*. Pri akciových spoločnostiach a spoločnostiach s ručením obmedzeným sú majetkové vzťahy a ručenie presne vymedzené. U verejnoprávnych spoločnostiach a komanditných spoločnostiach, prípadne u individuálnych podnikateľov musí banka presne vymedziť majetkovú zodpovednosť. Banka si musí tiež overiť, či uzatvára úverovú zmluvu s osobami k tomu zodpovednými. Inak môže byť zmluva neplatná.

Osobná dôveryhodnosť klienta

Posudzovanie osobnej dôveryhodnosti klienta je založené na subjektívnom základe vzťahu klienta k bankám. Pri skúmaní osobnej dôveryhodnosti sa Tatra banka zameriava najmä na: *stálosť pri výbere banky, dostatočné množstvo financií na účte, presné plnenie úverových záväzkov*. Z celkového zhodnotenia pekárskoho podniku Topec, Tatra banka uviedla, že osobná dôveryhodnosť klienta je na primeranej úrovni.

Štruktúra dodávateľov a odberateľov

Pri skúmaní štruktúry dodávateľov a odberateľov Tatra banka zhodnotila situáciu pozitívne. Podnik Topec nie je závislý len na malom okruhu dodávateľov a odberateľov, čo je pre podnik výhodou v prípade výpadku jedného z uvedených subjektov.

Predmet podnikateľskej činnosti

Dôležitým kritériom pri poskytnutí úveru je predmet podnikania žiadateľa o úver. Prostredníctvom predmetu podnikateľskej činnosti dokáže banka odhadnúť návratnosť

úveru. V prípade pekárskeho podniku Topec, a.s. Tatra banka hodnotí návratnosť úveru v dostatočnej miere, pretože predmetom činnosti podniku sú výrobky každodennej spotreby. Na druhej strane Tatra banka si stanovuje odvetvia, ktorým úver *neposkytuje* a to napríklad: *herne, činnosti v rozpore s dobrými mravmi, s vplyvom na reputáciu banky a činnosti ohrozujúce životné prostredie*

Analýza marketingu

Predmetom analýzy marketingu je popis a prieskum trhu spočívajúci v predajnosti jednotlivých typov výrobkov za uplynulé obdobie. V analýze sa uvedie charakteristika výrobku z hľadiska vzhľadu, kvality, balenia, dopytu po ňom na trhu. Ďalšou časťou tejto analýzy je získať informácie o spôsobe odbytu výrobkov, termíny dodávok s uvedením periodicity a spôsobu dopravy dodávok, vyhodnotenie predajnosti, spôsob predajnosti a propagácie výrobkov. Takto získané informácie použije Tatra banka na posúdenie podniku s konkurenciou v danom odvetví. Tatra banka hodnotí marketing podniku Topec na dostatočnej úrovni. Zameriavajú sa na výrobu širokého sortimentu výrobkov, ktoré propagujú vždy aktuálnymi katalógmi. Podnik Topec zvýšil periodicitu rozvozov svojich výrobkov, zaviedol možnosť nadobjednávkového odberu, zľavy a bonusy, realizuje rôzne ochutnávky svojich výrobkov čím sa podnik viac zviditeľňuje.

Analýza úverového registra

Pri hodnotení kvalitatívnej stránky žiadateľa o úver Tatra banka vo veľkej miere prihliada na informácie uvedené v úverovom registri. V úverovom registri sú vedení všetci klienti, ktorí čerpali alebo čerpajú akýkoľvek úver od bankovej či nebankovej spoločnosti, splácajú lízige či tovar na splátky, sú vedení ako ručiteľia alebo majú kreditnú kartu. Do registra sa dostávajú aj v prípade, že o úver či pôžičku ešte len žiadajú. Banky zadávajú údaje do registra raz do mesiaca informáciami o úverovej zaťažnosti a platobnej disciplíne všetkých svojich klientov. Tieto informácie sú kľúčové pri rozhodnutí o poskytnutí úveru. Každá banka si individuálne stanovuje, akú váhu prideliť negatívnym informáciám z registra. Podnik Topec nemá negatívny záznam v úverovom registri, k čomu Tatra banka pristupuje pozitívne.

Nefinančné údaje Tatra banka získa z vyplnených žiadostí o poskytnutí úveru a taktiež zo subjektívnej hodnotiacej návštevy miesta podnikania a podnikateľského prostredia. Pracovník banky si utvorí obraz o firme, zistí aký má firma interiér, v akých

podmienkach zamestnanci pracujú, aké sú vyhovujúce priestory pre podnikanie, aké sú možnosti ďalšieho rozvoja a pod.

4.4.2.3 Výsledný rating klienta

Poskytnutím úveru klientovi sa banka vystavuje riziku, že dlžník nebude splátky úveru hradiť riadne a včas alebo dokonca úver neuhradí vôbec a úverová pohľadávka bude pre banku nedobytná. Takéto riziko, ktorému podstupuje banka sa nazýva úverové riziko. Za účelom udržania svojej solventnosti a stability sa banka musí proti stratám z úverového rizika nejako chrániť a preto pri poskytnutí úveru klientom banky realizujú ako jednu z foriem zníženia úverového rizika rating klientov.⁹

Na základe všetkých potrebných informácií získaných z finančnej a nefinančnej analýzy vykoná analytik banky prostredníctvom *interného ratingového systému* hodnotiaci model základom, ktorého je rozhodnutie o schválení resp. zamietnutí žiadosti o úver a stanovenie ratingu klienta. Ešte pred zadaním údajov do ratingového systému si analytik banky overí, či má všetky potrebné údaje prostredníctvom tlačiva o *zozname dokumentov* (Príloha 3). Tatra banka rozdeľuje svoji klientov do číselných ratingových tried v stupnici od 1 do 5. Klienti, ktorí vykazujú veľmi dobrý rating majú výhody pred tými, ktorí dosiahli horší rating. Výhodou pre týchto klientov je hlavne *nižšia úroková sadzba, skrátenie doby schvaľovania úveru*.

Na základe dôkladnej analýzy pekárskeho podniku Topec, ktorý žiadal o úver *BusinessTBExpres* v Tatra banke vyšiel výsledný rating klienta podľa internej stupnice na úrovni 5, kde sú zaradení klienti s vysokým rizikom pre banku. Pekárskemu podniku Topec bol úver o ktorý žiadal v Tatra banke *zamietnutý*. Dôsledkom tejto situácie je hlavne zhoršený finančný stav podniku v roku 2008, ktorého dôsledkom je vyššia zadlženosť a nedostatočné množstvo zisku na krytie svojich nákladov a tým nedostatok financií pre čerpanie ďalšieho úveru.

---

⁹ <http://www.finance.cz/zpravy/finance/208678-bonita-klienta-jak-a-proc-ji-banky-zjistuji-/> (cit. 2010-2-15)

Najkritickejšie miesta podniku Topec v rámci finančnej analýzy boli:

- pri analýze súvahy bolo pre Tatra banku varovným signálom zvýšený podiel cudzích zdrojov v roku 2008
- pri analýze pracovného kapitálu dospela Tatra banka k tomu, že podniku vznikol nekrytý dlh z čoho vyplýva, že situácia podniku je nestabilná, pretože vrátiť peňažné prostriedky podniku vzniká skôr ako sa reprodujú stále aktíva.
- pri analýze výkazu ziskov a strát sa podnik Topec nachádzal v červených číslach pri dôležitom ukazovateli EBITDA
- pri analýze cash flow podniku Tatra banka zistila, že Topec má problémy so svojou platobnou schopnosťou a likviditou
- analýza pridanej hodnoty poukázala banke na fakt, že podnik nevytvára dostatok zdrojov ani len na pokrytie svojich vlastných osobných nákladov
- pri analýze pomerových finančných ukazovateľov najhoršie hodnoty boli vykázané pri ukazovateľoch rentability.

V ďalších etapách úverového procesu už podnik Topec nebude vystupovať nakoľko mu úver v Tatra banke nebol schválený, preto ďalšie etapy úverového procesu popíšem na základe všeobecného prístupu Tatra banky k podnikateľským subjektom.

4.4.3 Uzatvorenie úverovej zmluvy a čerpanie úveru

Po dôkladnej analýze klienta a rozhodnutí o schválení úveru prichádza na rad etapa uzatvorenia úverovej zmluvy a následné čerpanie úveru. Úverová zmluva je písomný dokument, ktorým sa zaväzuje veriteľ, že na požiadanie dlžníka poskytne v jeho prospech peňažné prostriedky do určitej výšky a dlžník sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky. Právny rámec úverovej zmluvy je upravený obchodným zákonníkom.

Úverová zmluva vo všeobecnosti obsahuje základné náležitosti:

- *názov a sídlo PO prípadne meno a adresu FO,*
- *názov banky,*
- *účel úveru,*
- *výška úveru,*
- *výška úrokovej sadzby,*

- *spôsob čerpania úveru,*
- *termíny a čiastky splátok úveru a úrokov,*
- *splatnosť úver,*
- *spôsob zaistenia,*
- *všetky poplatky súvisiace so zabezpečením úveru,*
- *postupy pri nesplácaní úveru.*

Zmluva je platná od okamihu, keď ju podpíšu všetky zmluvné strany. Tatra banka ďalej vyžaduje od svojich klientov v priebehu čerpania úveru predkladanie *kvartálnych výkazov a kópiu daňového priznania.*

Dôležitou súčasťou úverovej zmluvy je *zmluva o zabezpečení úveru.* Zmyslom zabezpečenia úverov, ktoré požaduje banka je zamedzenie stratám v prípade platobnej neschopnosti klienta. Tatra banka poskytuje nasledujúce možnosti zabezpečenia úveru:

- *zabezpečenie finančnými prostriedkami (hotovosť, záruky)*
- *nehnutelnosťou*
- *hnutelnosťou*
- *pohľadávkami*
- *životným poistením*

Z právnych inštrumentov sa v banke používajú nasledovné formy zabezpečenia:

- *záložné právo*
- *zabezpečovacie postúpenie pohľadávky*
- *zabezpečovací prevod práva*
- *vinkulácia peňažných prostriedkov*
- *zmluva o kúpe cenných papierov*
- *dohoda o nahradení záväzku*

Pri posudzovaní zaistenia úveru musia banky zvažovať nasledujúce skutočnosti¹⁰:

- *súdnu vymáhateľnosť práva banky k predmetu zaistenia*
- *objektívitu ocenenia predmetu zaistenia, to znamená posúdiť:*
  - *vhodnosť druhu zaistenia*
  - *odborné ocenenie hodnoty prijatého zaistenia*
  - *odborné ocenenie pravosti predmetu zástavy*
  - *stanovenie likvidačnej hodnoty*

¹⁰ <http://www.podnikajte.sk/financie/category/zdroje/article/schvalovanie-uveru.xhtml> (cit. 2010-2-24)

- odhad nákladov spojených s realizáciou zaistení v prípade núteného predaja

V prípade pekárskeho podniku Topec bolo na začiatku úverového procesu zvolené ručenie prostredníctvom *záložného práva k nehnuteľnému majetku podniku*. Zriadenie záložného práva je sekundárnym zdrojom uspokojenia pohľadávky banky. Na vznik záložného práva sa vyžaduje:

a) *uzatvorenie zmluvy o záložnom práve*

b) *registrácia záložného práva v príslušnom registri záložných práv u notára*

Celý proces spísania dokumentov k záložnému právu v Tatra banke je založený na osobnej návšteve notára pracovníkom banky spolu s klientom. Všetky spísané dokumenty sa zasielajú do Bratislavy, kde má Tatra banka svoju centrálu a v priebehu 2 dní môže klient očakávať poskytnutý úver na účte. Pričom Tatra banka môže na požiadanie klienta otvoriť úverový účet pre klienta, alebo sumu úveru prevedie na jeho bežný účet a umožní mu čerpanie prostriedkov z účtu.

Pri zabezpečení úveru majetkom využíva Tatra banka nasledovné zásady:

- forma zabezpečenia musí mať trvalý charakter a musí sa s ňou dať obchodovať
- v dôsledku cenového poklesu zabezpečenia si banka stanovuje možné odchýlky od reálnej hodnoty zábezpeky.

Čerpať úver v Tatra banke je možné nasledovnými spôsobmi:

- *jednorázové čerpanie* – toto čerpanie spočíva v prevode celej úverovej čiastky na účet v termíne, ktorý je stanovený v úverovej zmluve
- *postupné čerpanie* – klient čerpá úver postupne vo zvolených periodicitách. K postupnému čerpaniu dochádza hlavne v prípade úverov na rekonštrukciu, výstavbu a pod., čiže na úkony s dlhšou dobou realizácie. Počet periodicit čerpania úveru sa dohodne s klientom v úverovej zmluve ako aj určenie maximálnej doby čerpania a jednotlivé čiastky úveru. Čerpanie úveru prebieha buď *v pevných, dopredu stanovených termínoch* alebo *v plávajúcich termínoch*, napr. na základe klientom predložených faktúr.

4.4.4 Monitorovanie a splácanie úveru

Ďalšou dôležitou etapou v úverovom procese je monitorovanie čiže priebežné sledovanie úverového vzťahu a dodržiavanie úverových podmienok. Cieľom monitorovania pre Tatra banku je predísť významným rizikám plynúcim z úverového vzťahu a zabezpečiť kvalitu úverového vzťahu na takej úrovni, aká bola pri uzatváraní úverového obchodu. O uskutočnených kontrolách vedie banka písomné záznamy. Monitorovanie úveru v Tatra banke zahŕňa nasledujúci rad činností:

- *sledovanie účelovosti čerpania úveru* – v tom prípade, ak bol úver poskytnutý na konkrétny účel, banka si overuje, či podnikateľ skutočne využíva poskytnutý úver na zvolený účel
- *sledovanie platobnej disciplíny dlžníka* – ide o posudzovanie splácania záväzkov dlžníka
- *sledovanie plnenia podmienok úveru zo strany klienta* – tieto podmienky spočívajú v predkladaní dohodnutých finančných výkazov, dodržiavanie hodnôt ekonomických ukazovateľov. Tatra banka vyžaduje od svojich klientov ročné predkladanie finančných výkazov spolu s daňovým priznaním.
- *vykonávanie komplexných finančných a nefinančných analýz podniku* a sledovanie jeho vývoja – na základe finančných podkladov, ktoré klient priebežne banke predkladá, Tatra banka vykonáva ročnú finančnú a nefinančnú analýzu klienta prostredníctvom ktorej dokáže identifikovať platobnú disciplínu dlžníkov.

Splácanie úveru je vopred dohodnuté v úverovej zmluve. Pričom Tatra banka splatenie úveru prispôbuje podľa výberu klienta. V praxi sa splátka úveru delí na dve časti a to na splatenie istiny tzv. úmoru a zo splatenia úroku z úveru.

V Tatra banke si klient môže zvoliť nasledovný spôsob splatenia úveru:

- *bežné splácanie*, kde splátka úveru a splátka úroku je stanovená samostatne. Pričom dlžník sa môže rozhodnúť, či úver a úrok splatí samostatne alebo spolu.
- *anuitné splácanie*, kde v splátke je zahrnutý súčasne úrok i úmor úveru, pričom celková splátka je stále v rovnakej výške.

4.4.4.1 Postupy banky pri neplnení úverových podmienok

V prípade, ak sa klient omešká so splátkou úveru je upozornený pracovníkom banky prostredníctvom telefonického oznámenia. Ak klient vyjadří dôvody neuhradenia splátky Tatra banka sa snaží klientovi vyjsť v ústrety.

Tatra banka pristupuje k riešeniu problémových pohľadávok *ozdravovacím procesom* alebo *represívnym postupom*, pričom sa vychádza z platných všeobecne záväzných právnych predpisov a vnútorných predpisov banky. K ozdravovaciemu procesu pristúpi banka v prípade, ak existuje reálna možnosť ekonomickej návratnosti pohľadávky a navrhované riešenie smeruje k platobnej disciplíne klienta voči banke.

Spôsoby realizácie ozdravovacieho postupu:

- *prolongácia úveru*
- *odklad platenia úrokov*
- *zníženie úrokovej sadby na dočasné obdobie*
- *poskytnutie nového úveru*

Na druhej strane ak klient nereaguje na telefonické alebo písomné upomienky je banka nútená pristúpiť k represívnemu spôsobu vymáhania pohľadávok. V tomto prípade je klient zaradený na oddelenie *Work out*, ktoré sa venuje vymáhaniu pohľadávok nasledujúcimi spôsobmi:

- *postúpenie pohľadávky*
- *prevzatie dlhu*
- *exekúcia*
- *likvidácia*
- *konkurz*

4.4.5 Splatenie úveru a ukončenie úverového vzťahu

K splateniu úveru môže prísť *štandardným* alebo *neštandardným spôsobom*. V prípade štandardného spôsobu splatenia úveru je úverový vzťah ukončený splatením poslednej úverovej splátky. Banka následne pristupuje k uvoľneniu záruk a požiada o vymazanie záložného práva. V prípade ak prišlo k neštandardnému spôsobu splatenia úveru je banka nútená pristúpiť k zákonnému spôsobu vymáhania pohľadávky alebo k realizácii zabezpečovacích prostriedkov. Túto možnosť volí Tatra banka ako poslednú možnosť návratnosti svojich pohľadávok.

5 Diskusia

Cieľom diplomovej práce je poukázať na *dôležité aspekty analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver*. Prostredníctvom stanovenia dôležitých aspektov klienta je cieľom banky predísť úverovému riziku, ktoré predstavuje, že protistrana nebude schopná splatiť v čase splatnosti dlžné sumy v plnej výške. Bonita klientov v banke je posudzovaná podľa *ratingových modelov*. Každá banka má vypracovaný osobitný ratingový systém do ktorého spadajú odlišné finančné a nefinančné údaje.

Na Slovensku sa bankovníctvo začalo vyvíjať začiatkom 90. rokov. Toto obdobie bolo poznačené nástupom trhovej ekonomiky a vznikom komerčných bánk. Od tohto obdobia bankovníctvo prešlo výraznými kvantitatívnymi, ale predovšetkým kvalitatívnymi zmenami. Tieto zmeny sa dotýkajú predovšetkým zmien vlastníctva, zmeny v stanovených bankových cieľoch, postavenie bánk v ekonomiky, inovovaných produktoch atď. Najvýznamnejšou zmenou od 90-tych rokov v slovenskom bankovníctve bola *demonopolizácia bankovníctva*. Išlo o proces postupného znižovania zásahov štátu do činnosti komerčných bánk. V tomto období došlo k zmene bankovej sústavy z jednostupňovej na dvojstupňovú bankovú sústavu, ktorá je tvorená emisnou bankou a sieťou komerčných bánk.

Počas vývoja bankového sektora prichádzalo aj k zmenám týkajúcich sa hodnotenia bonity klienta pri žiadosti o úver, ktoré boli dôležité pre rozhodnutie banky o poskytnutí alebo zamietnutí úveru. Nástupom 90. rokov 20. storočia boli podnikatelia hodnotení pri žiadosti o úver len na základe *podnikateľského zámeru* príslušným zamestnancom banky. Dôsledkom pre využívanie len podnikateľského zámeru pri hodnotení bonity klienta bolo obdobie prechodu Slovenska z centrálnej ekonomiky na ekonomiku trhovú. V dôsledku tohto prechodu slovenskí podnikatelia sa na základe nedostatočne dlhej histórii nemohli preukázať s finančnými výkazmi z minulých období a tak dôležitým kritériom pri poskytnutí úveru sa stal podnikateľský zámer.

S postupným vývojom trhového hospodárstva a rozvojom podnikateľského prostredia dochádzalo aj k zmenám v hodnotení bonity klienta pri žiadosti o úver. Banky si začali vytvárať *vlastné ratingové systémy* s ktorými dokázali stanoviť rozhodnutie o poskytnutí alebo zamietnutí úveru. Tieto bankové ratingové systémy, ktoré sa využívajú aj do dnes vyžadujú, aby podnikateľ pri žiadosti o úver predložil svoje *finančné výkazy* za dve alebo tri ukončené účtovné obdobia. Počet ukončených účtovných období si stanoví každá banka individuálne. Dôležitým aspektom pri hodnotení bonity klienta sa stalo *finančné hodnotenie podniku*.

Ďalšie zmeny v hodnotení bonity klienta nastali príchodom zahraničných vlastníkov bánk na Slovensku. Prichádzalo k zdokonaľovaniu ratingových systémov, ktoré sa využívajú pri hodnotení bonity klienta. V bankách dochádzalo k prevzatiu nových systémov od zahraničných vlastníkov a upraveniu ich na slovenské pomery. Popri finančných výkazoch, ktoré boli základom finančnej analýzy klienta sa začali využívať pri hodnotení bonity aj nefinančné údaje o klientovi na ktoré začali banky klásť veľký dôraz. Medzi nefinančné údaje, ktoré banky začali využívať sú napríklad *analyzovanie štruktúry dodávateľov a odberateľov, analýza marketingu, analýza úverového registra* atď. V súčasnosti sa pri hodnotení bonity klienta využívajú finančné a nefinančné údaje, ktoré umožňujú s vyššou spoľahlivosťou posúdiť návratnosť úveru.

Fiktívny úverový proces, ktorý som využila v diplomovej práci prebiehal na zvolenom pekárskom podniku Topec, a.s. so sídlom v Topoľčanoch, ktorý žiadal o investičný úver na zakúpenie nových stojov v pobočke Tatra banky na Štefánikovej triede v Nitre. Na základe údajov, ktoré mi boli poskytnuté v pobočke Tatra banky pri skúmaní ich úverového procesu môžem povedať, že medzi dôležité aspekty analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver sú:

1. *Finančná analýza*
2. *Nefinančná analýza*
3. *Forma zabezpečenia*

Pri hodnotení finančnej situácie podniku Tatra banka využíva *vlastný interný ratingový systém*, ktorý prevzala od Raiffeisen banky. Ak podnik žiada o úver v Tatra banke je nevyhnutné, aby sa v rámci finančnej analýzy preukázal finančnými výkazmi a to *súvahou, výkazom ziskov a strát a výkazom cash flow* za dve ukončené účtovné obdobia. Ďalej je nevyhnutné, aby klient poskytol doplňujúce informácie týkajúce sa prehľadu *pohľadávok, záväzkov, nákladov*. Tieto údaje sú poskytnuté banke vyplnením špeciálneho tlačiva, ktoré je uvedené v prílohe. Týmto spôsobom banka získa všetky potrebné údaje o ekonomickom chode podniku.

V rámci hodnotenia súvahy banku zaujíma štruktúra majetku podniku, pomer medzi obežným a neobežným majetkom. Z analýzy kapitálových zdrojov súvahy sa banka zameriava na štruktúru vlastného imania. V prvom rade si všímajú akú hodnotu tvorí základné imanie, ide o presvedčenie zo strany banky, že nejde o holú firmu bez vkladov jednotlivých členov. Dôležitým aspektom banky pri hodnotení pasív podniku je *pomer cudzích zdrojov k vlastným zdrojom*. Pri hodnotení výkazu ziskov a strát je pre banku dôležité zistiť objem *pridanej hodnoty*, ktorú vykazuje podnik zo svojej činnosti. Pridanú

hodnotu ďalej porovnávajú s nákladmi, ktoré podniku vznikajú. Tu je dôležité, aby pridaná hodnota bola vyššia ako náklady, ak je toto pravidlo porušené znamená to, že podnik nemá dostatok voľných finančných zdrojov na splácanie žiadaného úveru. Pri hodnotení výkazu ziskov a strát banka využíva dôležitý ukazovateľ *EBITDA* pre zhodnotenie budúcej platobnej schopnosti klienta. Výkaz *cash flow* je pre banku už len doplňujúcim výkazom po zhodnotení súvahy a výkazu ziskov a strát. Tento výkaz slúži pre overenie voľných finančných prostriedkov podniku. Takto získané údaje z finančných výkazov analytik banky ich prevedie do ratingového softvéru na základe ktorého získa rozhodnutie o poskytnutí resp. zamietnutí úveru a stanovenie ratingu podnikateľa. Pre banku je veľmi dôležité hodnotenie z nefinančnej analýzy. V Tatra banke sa pri nefinančnej analýze zameriavajú na poznanie štruktúry dodávateľov a odberateľov a závislosť podniku na týchto subjektoch, odvetvie podnikania a jeho rizikovosť, analyzovanie úverového registra. V mnohých prípadoch ak klient vykazoval dobré finančné výsledky, ale na druhej strane nedostatočné kvalitatívne zhodnotenie bola klientovi žiadosť o úver zamietnutá. V súčasnosti sa môžeme stretnúť aj s opačnou situáciou, kedy podnik vykazuje horšie finančné výsledky, ale výsledky z nefinančnej analýzy sú na vynikajúcej úrovni, v tomto prípade je úver klientovi schválený.

Na celkové zhodnotenie úverového rizika je pre banku dôležité okrem informácií získaných z finančnej a nefinančnej analýzy *forma záruky*. Ak klient vloží ako formu zabezpečenia úveru svoj osobný majetok, alebo majetok firmy znamená to pre banku, že podnikateľ sa k splateniu úveru stavia zodpovedne. Forma zabezpečenia úveru je pri hodnotení dôležitých aspektov analýzy bonity klienta dôležitá. Čím lepšia forma zabezpečenia, tým má klient vyšší *rating*, čím si klient dokáže ovplyvniť výšku úrokovej sadzby. Môžeme skonštatovať, že na základe takto preskúmaných dôležitých aspektov pri analýze bonity klienta v určitej miere dokáže Tatra banka eliminovať riziko ku ktorému podstupuje v prípade poskytovania úverov pre podnikateľské subjekty.

Sprísňovanie úverových štandardov na úvery podnikom

Jedným z dôvodov menšieho objemu úverov podnikom je opatrnejší prístup bánk pri poskytovaní nových úverov, ktorý je spojený s *finančnou krízou*. Týmto banky reagovali na zhoršujúce sa ekonomické prostredie a rastúcu neistotu. Dochádzalo k zhoršeniu finančných ukazovateľov podnikového sektora. Opatrnejší postup bánk sa prejavil najmä pri krátkodobejších formách úverov, najmä pri prevádzkových úveroch

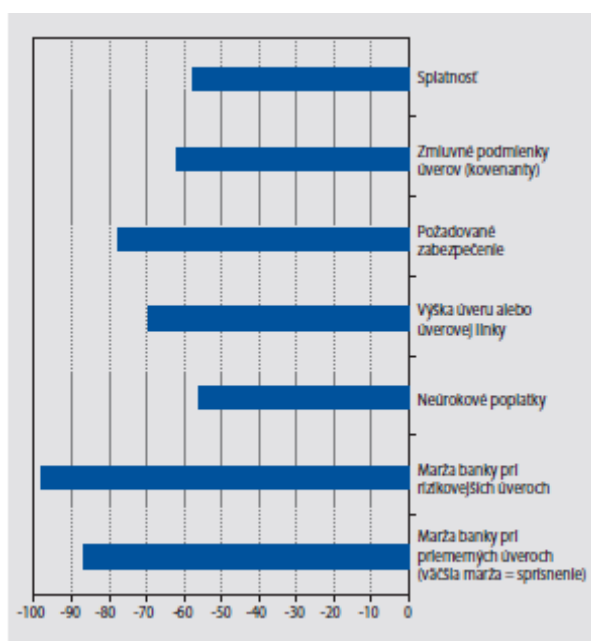
a prečerpaniach na bežných účtoch a v dôsledku ich kratšej splatnosti môžu banky flexibilnejšie upravovať podmienky ich poskytnutia.

Banky boli opatrnejšie pri:

- požadovaných úrokových maržiach
- zabezpečení úverov
- návratnosti peňažných tokov
- splatnosti úverov

Opatrnosť bánk pri poskytovaní úverov môžeme vidieť v nasledujúcom grafe, kde záporné hodnoty vyjadrujú sprísnenie podmienok pri poskytovaní úverov podniku v prvom polroku 2009 v %.

Obr. 10 Zmeny v podmienkach poskytovania úverov podnikom v prvom polroku 2009 v %

Zdroj: NBS, Dotazník o úverových štandardoch

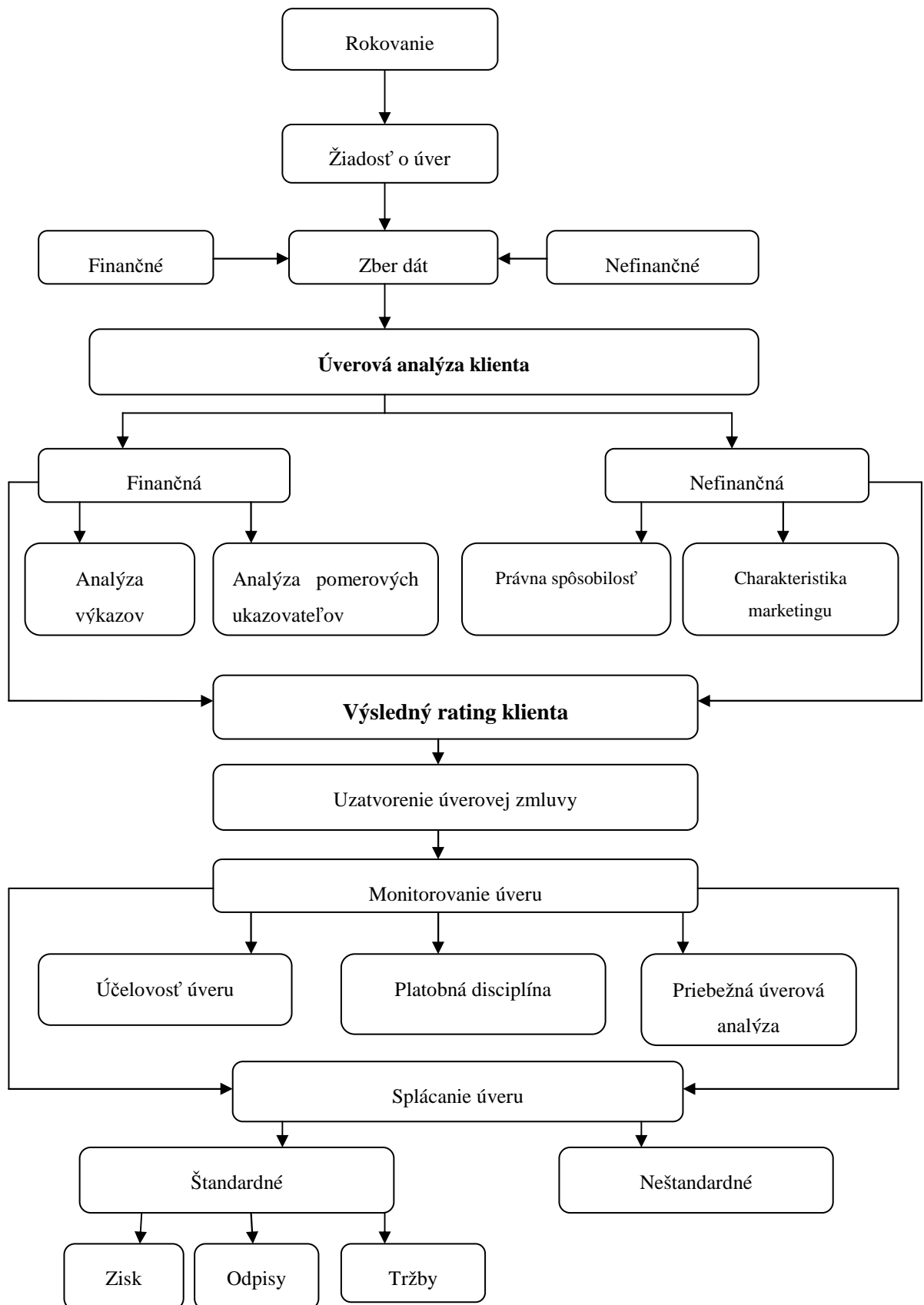
Podniky môžu mať problém pri získaní úveru, ak podnikajú v oblasti, ktoré banky označili za rizikové. Takýmito oblasťami sú napr. *automobilový priemysel, autodoprava, výroba kovov a kovových výrobkov, nábytkársky priemysel, stavebníctvo*. Ak firma podniká v rizikovom odvetví jej šance na získanie úveru sú spravidla nižšie. Na druhej strane podľa bánk najmenej rizikovým odvetvím sú: *výrobcovia energií a tepla, vodárenské spoločnosti, telekomunikácie, potravinárstvo, súkromné zdravotníctvo, komunálna sféra*.

Banky počas finančnej krízy pristupujú k prísnejšiemu hodnoteniu rizika. Hlavný dôraz kladú na objem vlastných zdrojov podnikov. V minulosti stačilo bankám, ak podniky vykazovali vlastné zdroje na úrovni 20 – 30 % v súčasnosti banky podľa zisteného prieskumu požadujú podiel vlastných zdrojov na podnikaní skoro o polovicu viac. Na základe októbrového prieskumu 2009 Podnikateľskej aliancie Slovenska 40 % podnikateľov pripisuje zhoršenú dostupnosť úverov k vyšším nákladom na získanie úverov.

V tejto časti by sme sa tiež zamerali na návrhy pre zlepšenie bonity pekárskoho podniku Topec, na základe vykonaných analýz:

- zníženie cudzích zdrojov a zvýšenie podielu vlastných zdrojov podniku
- zlepšenie ukazovateľa EBITDA, nakoľko podnik Topec vykazoval jeho hodnotu v záporných číslach
- vyriešenie problému s likviditou
- zvýšenie podielu pridanej hodnoty a vyriešiť otázku vysokých osobných nákladov, ktoré sú najkritickejším miestom podniku, snaha o to, aby pridaná hodnota bola vyššia ako osobné náklady
- vylepšenie ukazovateľov rentability, nakoľko ich hodnoty sa nachádzali v záporných číslach
- udržanie si kvalitatívnej stránky podnikania, ktorú Tatra banka zhodnotila pozitívne.

Obr. 11 Zhrnutie úverového procesu v Tatra banke

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe informácií Tatra banky

Záver

Komerčné banky sú špecifickým podnikateľským subjektom. Od iných podnikateľských subjektov, ktoré vyrábajú materiálne tovary, sa odlišujú najmä produktmi banky, ktoré nemajú materiálny charakter, ale majú peňažný charakter. Prevažná väčšina peňazí, s ktorými podnikajú banky, predstavujú cudzie prostriedky a zdrojom ich zisku je najmä rozdiel medzi úrokmi, ktoré banka inkasuje z úverov, a úrokmi, ktoré platí z vkladov. V súčasnosti však vo veľkej miere tvorí zisk bánk neúrokové zdroje z rôznych poplatkov, ktoré im platia klienti. Najväčšiu časť aktív banky tvorí skupina pohľadávok a preto najvýznamnejšou činnosťou obchodných bánk je poskytovanie úverov. S poskytnutím úverov pre klientov sa banka vystavuje značnému riziku z nesplatenia svojich pohľadávok. Preto každá banka na eliminovanie tohto nebezpečenstva využíva *interné ratingové systémy* prostredníctvom ktorých dokáže *analyzovať dôležité aspekty bonity klienta pri žiadosti o úver*.

Cieľom diplomovej práce bolo určiť dôležité aspekty analýzy bonity klienta pri žiadosti o úver. Objektom finančnej a nefinančnej analýzy bol pekársky podnik Topec, a.s. so sídlom v Topolčanoch. Fiktívny úverový proces sa odohrával v Tatra banke na Štefánikovej triede v Nitre.

Pri rozhodovaní o poskytnutí úveru banka postupuje veľmi obozretne, pretože požičiava peniaze, ktoré získala z vkladov klientov. Preto pri poskytnutí úveru kladie banka veľký dôraz na návratnosť, zaručenie, účelovosť, efektívnosť úveru. Banky pre posúdenie výšky rizika, ktoré podstupujú v prípade poskytnutia úveru vykonávajú finančnú a nefinančnú analýzu klienta. Základným cieľom finančnej analýzy je komplexne posúdiť schopnosť klienta v budúcnosti splatiť poskytnutý úver.

Úverový proces v Tatra banke začínal prvým kontaktom s relationship manažérom, ktorý na základe mojich uvedených informácií ponúkol pre pekársky podnik Topec najvhodnejší typ úveru, v našom prípade úver „*BusinessTBExpres*“, ktorý je určený na financovanie prevádzkových potrieb. Následne bolo potrebné vykonať finančnú a nefinančnú analýzu zvoleného podniku, ktorej výsledkom je rozhodnutie o poskytnutí alebo zamietnutí žiadaného úveru. Analýzu klienta vykonáva analytik banky prostredníctvom *interného ratingového systému*. Podkladmi pre analýzu sú účtovné výkazy za 2 ukončené účtovné obdobia. Prostredníctvom nich dokáže analytik banky stanoviť dôležité finančné ukazovatele, ktoré musia spĺňať bankou stanovené odporúčané hodnoty, ktoré mi v dôsledku bankového tajomstva nemohli byť poskytnuté. Pri hodnotení bonity

klienta je pre banku rovnako dôležitá aj nefinančná analýza klienta, ktorá sa zameriava na poznanie závislosti podniku na svojich dodávateľoch a odberateľoch, atraktivnosť odvetvia v ktorom podnik podniká, záznamy podniku v úverovom registri. Do analýzy hodnotenia bonity klienta vstupuje aj *forma zabezpečenia úveru*, ktorú podnik ponúka. Prostredníctvom zabezpečenia si podnik dokáže vo veľkej miere upraviť svoj rating, čo sa odrazí vo výške schváleného úveru a úrokovej miere. Výsledkom vykonania analýz klienta je stanovenie jeho ratingu. Tatra banka zaraďuje svojich klientov do 5 ratingových tried. Kde v prvej triede sú zaradení najlepší klienti a v poslednej triede najrizikovejší klienti.

Tatra banka vo fiktívnom úverovom procese v ktorom pekársky podnik Topec žiadal o úver po dôkladnom zhodnotení *zamietla žiadosť o úver*. Podnik na základe svojich finančných výsledkov je rizikovým klientom pre banku a nachádza sa v ratingovej stupnici 5. Topec nemá *dostatok finančných zdrojov* na krytie ďalšieho úveru a má vážne problémy so *svojou likviditou*. Na druhej strane kvalitatívna stránka podniku je na štandardnej úrovni. Najkritickejšou hranicou podniku Topec sú *osobné náklady*, ktoré brzdia jeho finančný rozvoj. Podnik by mal popracovať na ich znížení a nájsť najlepší spôsob eliminácie nákladov. V prípade zlepšenia finančnej situácie v nasledujúcom roku a zachovaní si pôvodnej kvalitatívnej pozície, ktorá bola vykázaná nefinančnou analýzou na dostatočnej úrovni si pekársky podnik Topec môže opätovne podať žiadosť o úver v Tatra banke.

Použitá literatúra

1. BARAN, D. a i. 2006. *Finančno-ekonomická analýza podniku v praxi*. Bratislava: IRIS, 2006. 83 – 84 s. ISBN 80-89238-09-2.
2. BELÁS, J. a i. 2007. *Manažment komerčnej banky*. Trenčín: GC TECH, 2007. s. 13. ISBN 978-80-969189-7-3.
3. BELICA, M. 2002. *Podnikové financie*. Nitra: SPU, 2002. 124 – 125 s. ISBN 80-8069-006-5.
4. BELICA, M. 2004. *Financie, banky, burzy*. Nitra: SPU, 2004. 21 s. ISBN 80-7137-161-2.
5. BEŇOVÁ, E. a i. 2007. *Financie a mena*. 2. vyd. Bratislava: Ekonomická univerzita, 2007. 138 s. ISBN 978-80-8078-142-2.
6. BESSIS, J. 2002. *Risk Management i Banking*. John Wiley and Sons, 2002. 43 s. ISBN 0471893366.
7. BIELIK, P. 2008. *Podnikové hospodárstvo*. Nitra: SPU, 2008. 285 s. ISBN 978-80-552-0010-1.
8. BOUŠKOVÁ, D. 2006. *Bankové operácie*. Bratislava: Ekonomická univerzita, 2006. 57 s. ISBN 80-225-2136-1.
9. DVORCIAKOVÁ, B. - KAPÁŠOVÁ, S. 1998. *Proces úverovania v banke*. Bratislava: EMKA, 1998. 16 s. ISBN 80-8043-040-3.
10. DVOŘÁK, P. 2005. *Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. vydanie. Praha 1: Linde, 2005, 124 s. ISBN 80-7201-310-6.
11. FABOVÁ, Ľ. 2004. *Úroková politika komerčných bánk na Slovensku*. In.: Biatec, roč. 12, 2004, č. 11, s. 16, ISSN 1335-0900
12. GEYER, A. a i. 2003. *Grundlagen der Finanzierung*. Vien: Linde Vevlag, 2003, 316. s. ISBN 3- 7143-0001-5
13. GURČÍK, Ľ. - DVOŘÁK, M. 2002. *Príklady na cvičenia z podnikateľskej analýzy a kontrolingu*, Nitra: SPU, 2002. 22 s. ISBN 80-8069-061-8.
14. GURČÍK, Ľ. 2004. *Podnikateľská analýza a kontroling*. 2. vyd. Nitra: SPU, 2004. 52 – 53 s. ISBN 80-8069-449-4.

15. HORVÁTOVÁ, E. 2007. *Hypotekárne bankovníctvo*. Bratislava: EKONÓM, 2007. 65 – 66 s. ISBN 978-80-225-2422-3.
16. HRVOĽOVÁ, B. 2006. *Analýza finančných trhov*. Bratislava: SPRINT UFRA, 2006. 231 s. ISBN 80-89085-59-8.
17. JAKUBEKOVÁ, M. a i. 2004. *Ekonomika*. Bratislava: Ekonomická univerzita, 2004. 23 -24 s. ISBN 80-10-00363-8.
18. KALABIS, Z. 2005. *Bankovní služby v praxi*. Brno: COMPUTER PRESS, 2005. 87 s. ISBN 80-251-0882-1.
19. KAŠPAROVSKÁ, V. 2003. *Banky a bankovní obchody*. Brno: MZLU, 2003. 33 s. ISBN 80-7157-652-2.
20. KAŠPAROVSKÁ, V. a i. 2006. *Řízení obchodních bank*. Praha: C. H. BECK, 2006. 75 s. ISBN 80-7179-381-7.
21. KOHÚTIKOVÁ, E. 2009. Chceme dávať úvery, ale je menší záujem, tvrdia banky. In. Pravda (online), roč. 12, 2009, č. 4, s. 12 (cit. 2010-2-5). Dostupné na: http://peniaze.pravda.sk/chceme-davat-uvery-ale-je-mensi-zaujem-tvrdia-banky-f80-/sk-puvery.asp?c=A090422_191647_sk-puvery_p01. ISSN 1335-4051.
22. KOŠČO, T. a i. 2006. *Podnikové financie*. Nitra: SPU, 2006. 76 – 77 s. ISBN 80-8069-725-6.
23. KOŠČO, T. a i. 2004. *Podnikové financie, banky, burzy*. Nitra: SPU, 2004. 23 s. ISBN 80-
24. KRÁĽOVIČ, J. - VLACHYNSKÝ, K. 2006. *Finančný manažment*. 2. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2006. 57 s. ISBN 80-8078-042-0.
25. MRAVCOVÁ, M. 2009. *Nové úvery klesajú, staré zlyhávajú*. In. Trend (online), roč. 12, 2009, č. 10, s. 15 (cit. 2010-2-5). Dostupné na: <http://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-2009/cislo-40/nove-uvery-klesaju-stare-zlyhavaju.html>. ISSN 1214-9594.
26. NBS 2009. *Dotazník o vývoji ponuky a dopytu na trhu úverov*. Bratislava: NBS. http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad%5CORM%5CAnalyzy%5CI.09.pdf
27. NBS. 2009. *Správa o finančnej stabilite za prvý polrok 2009: výskumná správa*. Bratislava, 2009. 39 s. ISBN 978-80-8043-143-3.
28. PAVELKA, F. a i. 2003. *Úverové obchody*. Praha: Bankovní institut, 2003. 93 – 96 s. ISBN 80-7265-037-8.

29. PETRJÁNOŠOVÁ, B. 2001. *Bankovníctvo*. Bratislava: Ekonomická univerzita, 2001. 7 s. ISBN 80-225-1362-8.
30. POHL, M. 2008. *Das Liquiditätsrisiko in Banken*. Frankfurt: Knapp, 2008. 124. s. ISBN 978-3-8314.
31. POLOUČEK, S. a i. 2006. *Bankovníctví*. Praha: C. H. BECK, 2006. 125 s. ISBN 80-7179-462-7.
32. PREGA, R. 2009. Analytici bánk o aktuálnom vývoji úverov a vkladov. In *Biatec* (online), roč. 17, 2009, č. 11, s. 23 (cit. 2010-2-5). Dostupné na: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2009/biatec1109.pdf. ISSN 1336-3603.
33. SAMUELSON, A. P. – NORDHAUS, W. D. 2000. *Ekonomía I*. Bratislava: ELITA, 2000, 75 s. ISBN 80-8044-059.
34. SERENČEŠ, P. 2008. *Bankové operácie*. Nitra: SPU, 2008. 193 – 195 s. ISBN 978-80-8069-993-2.
35. SIVÁK, R. 2005. *Riziko a neistota vo vybraných oblastiach financií*. Bratislava: EKONÓM, 2005. 209 s. ISBN 80-225-2125-6.
36. SZABO, Ľ. 2005. *Manažment rizika*. Bratislava: EKONÓM, 2005. 45 s. ISBN 80-225-1949-9.
37. VIDA, I. 2009. Pokiaľ banky nebudú zdravé nebude zdravé ani svetové hospodárstvo. Dostupné na internete: <http://www.euractiv.sk/podnikanie-v-eu/interview/igor-vida-pokial-banky-nebudu-zdrave-nebude-zdrave-ani-svetove-hospodarstvo-012511> (cit. 2010-2-23).

Legislatíva

Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene v znení neskorších predpisov

Interné dokumenty

Interné postupy Tatra banky

Internetové zdroje

<http://209.85.135.132/search?q=cache:bFtsJCZqPQ8J:apvv.sk/doc/statna-pomoc> (cit. 2010-2-24)

http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Analyzy/MPA_september_09.pdf

http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Analyzy/MPA_september_09.pdf

<http://www.podnikajte.sk/financie/category/zdroje/article/schvalovanie-uveru.xhtml> (cit. 2010-2-24)

<http://www.tatrabanka.sk/cms/page/sk/about/O-Tatra-banke.html>

www.tatrabanka.sk/cms/att/194260/vyrocná_sprava2008.pdf (cit. 2010-2-24)

<http://ekonomika.sme.sk/c/4955792/slovenskym-bankam-padli-zisky-su-opatrnejšie.html>

http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad%5CORM%5CAnalyzy%5C2009-1.PDF
(cit. 2010-3-25)

<http://www.topec.sk/o-firme/> (cit. 2010-1-24)

<http://www.finance.cz/zpravy/finance/208678-bonita-klienta-jak-a-proc-ji-banky-zjistuji-/>
(cit. 2010-2-15)

http://fsi.uniza.sk/kkm/publikacie/mie/mie_13.pdf (cit. 2010-2-24)

Prílohy

Zoznam príloh

Príloha 1	Žiadosť o úver
Príloha 2	Doplňujúce informácie k žiadosti o úver
Príloha 3	Zoznam podkladov k žiadosti o úver
Príloha 4	Súvaha podniku Topec
Príloha 5	Výkaz ziskov a strát podniku Topec
Príloha 6	Výkaz Cash Flow podniku Topec
Príloha 7	CD médium – diplomová práca v elektronickej podobe